

HRVATSKI PLANINAR

ČASOPIS
HRVATSKOG
PLANINARSKOG
SAVEZA

GODIŠTE 94

SIJEČANJ
2002

1

IZDAVAČ:
HRVATSKI PLANINARSKI SAVEZ
KOZARČEVA 22, 10000 ZAGREB
TEL./FAX. 01/48 24 142
TEL. 01/48 23 624
E-MAIL: HPS@ZG.TEL.HR
WWW: HPS.INET.HR

E-MAIL UREDNIŠTVA:
HRVATSKI.PLANINAR@VIP.HR
WWW: HPS.INET.HR/HP

UREDNIK:
ALAN ČAPLAR
SV. MATEJA 7, 10010 ZAGREB
TEL. 091/51 41 740
TEL./FAX. 01/66 88 512
E-MAIL: CAPLAR@VIP.HR

UREDNIČKI ODBOR:
DR. BORISLAV ALERAJ
DARKO BERLJAK
DR. SREĆKO BOŽIČEVIĆ
VLADO BOŽIĆ
TOMISLAV ČANIĆ
MLADEN FLISS
ZDENKO KRISTIJAN
PROF. KRUNOSLAV MILAS
PROF. DR. ŽELJKO POLJAK

TISAK:
»EKOLOŠKI GLASNIK«
DONJA LOMNICA

Siječanj 2002
January 2002

Broj 1
Number 1

Godište 94
Volume 94

S A D R Ţ A J

Darko Berljak	Priznanja najboljima u 2001. godini	2
Borislav Aleraj	Hrvatski planinarski savez u 2001. godini	3
Vlado Božić	IKAR-ovi dani u Hrvatskoj	7
Ana Lemić	Jama Snježnica - prirodni hladnjak	11
Zvonko Trdić	Iz Like preko Velebita u Primorje	13
Vladimir Rojnić	Klek - botanički vrt	14
Tomislav Pavlin	U Bijelim i Samarskim stijenama	16
Vladimir Mesarić	Na Ankogelu iznad 3000 m	18
Vanja Radovanović	Gameboskop	19
Dunja Horvatin	Esperantisti pohodili Platak!	21
	In memoriam: Lj. Herceg, J. Keča, I. Stipetić	23
	Šifra 115	23
	Planinarske kuće i putevi	26
	Speleologija	28
	Vijesti	29
	Kalendar planinarskih akcija u 2002. godini	31

Slika na naslovnici:

Sveti Jakob na Medvednici, foto: Marijan Wilhelm

- **ČASOPIS** izlazi u **10 brojeva godišnje** (za srpanj i kolovoz, te za studeni i prosinac kao dvobroj). Prvi broj izašao je **1. lipnja 1898.** kao glasilo Hrvatskog planinarskog društva. Časopis nije izlazio od 1919. do 1921. i od 1945. do 1948., a od 1949. do 1991. izlazio je pod imenom »**Naše planine**«.
- **PРЕТПЛАТА** za 2002. godinu je **120 kuna** (za inozemstvo 32 eura). Preplata se uplaćuje na žiro-račun izdavača **30102-678-5535**, pri čemu na uplatnici u rubrici »**Poziv na broj**« obavezno treba **upisati svoj preplatnički broj** koji se nalazi na naljepnici uz adresu na omotu časopisa. Preplata za inozemstvo (32 eura) uplaćuje se na račun **SWIFT-ZABA-HR XX 25731-3253236**, na isti način.
- **NOVI PRETPLATNICI**, odnosno zainteresirani za preplatu, trebaju se pismom, telefonom, faxom ili e-mailom javiti Hrvatskom planinarskom savezu. Za nekoliko dana poštom ćemo im poslati uplatnicu i brojve izašle od početka godine, a zatim će svaki mjesec na svoju adresu primati primjerak časopisa.
- **SURADNJA:** Prilozi se mogu slati poštom, na disketu ili putem e-maila. Krajnji rok za primitak priloga je **1. dan u prethodnom mjesecu** (za dvobroje dva tjedna kasnije). **Uredništvo zadržava pravo kraćenja i obrade tekstova**, posebno za duže priloge. **Prednost imaju** prilozi popraćeni što boljim izborom ilustracija. Slike se mogu slati poštom ili u digitalnom formatu (e-mailom, na CD-u ili disketu). Snimke digitalnom kamerom treba poslati kakvi jesu, a skenirane slike treba pripremiti u rezoluciji od 300 dpi. Svi primljeni materijali se na zahtjev vraćaju autorima. Za detaljnije upute obratite se uredniku.

HRVATSKI PLANINAR

ČASOPIS HRVATSKOG
PLANINARSKOG SAVEZA

GODIŠTE 94.

UREDNIK

ALAN ČAPLAR

ZAGREB, 2002.

PRIZNANJA NAJBOLJIMA U 2001. GODINI

Izvršni odbor HPS redovito na svečanoj novogodišnjoj sjednici dodjeljuje priznanja udrugama, organizatorima akcija i pojedincima koji se istakli svojim radom tijekom godine. U udruzi kakva je naša, sigurno ima mjesta za još mnoga priznanja, jer vrlo je teško odabratи samo osam dobitnika.

Za 2001. godinu odlukom IO HPS dodijeljena su sljedeća priznanja:

Najuspješnija planinarska udruga je
HPD »Lipa«, Sesvete

čiji se vrlo kvalitetan rad ogledao u intezivnom radom sa članstvom, kvalitetnim izletima, brigom za planinarski dom »Lipa« na Medvednici, te organizaciji vrlo kvalitetne planinarske izložbe u Sesvetama.

Najuspješnije organizirana akcija je
sastanak IKAR-a u organizaciji Gorske službe spašavanja HPS

koja je kvalitetno pripremila i provela sastanak Komisije za zemaljsko spašavanje IKAR u Starigradu, sastanak i Opću skupštinu IKAR-a u Makarskoj, te izvela sve pokazne vježbe na tim skupovima.

Najbolji društveni rad u svojoj planinarskoj udruzi ostvario je
Tomislav Čanić

u planinarskom društvu »Željezničar« iz Gospića uz osobno angažiranje za uspon gospičkih planinara na Mt Blanc, te posebno za otvaranje i uređenje »Kugine kuće« kao važne pl. točke na srednjem Velebitu.

Najbolji planinarski dužnosnik je
Ana Bakšić

kao članica Izvršnog odbora HPS za redovitu nazočnost, aktivno i konstruktivno sudjelovanje na sjednicama toga tijela, te posebno za organiziran i kvalitetan pročelnički rad u Komisiji za speleologiju HPS

Najveći planinarski uspjeh ostvario je
Perica Delić,

član POK HV »Jelen« iz Jastrebarskog, koji je u ove godine pobijedio u Kupu Hrvatske u orientaciji i postao državni prvak u svojoj kategoriji, a na Svjetskom prvenstvu u Finskoj kao prvi hrvatski natjecatelj se kvalificirao u »A«-finale.

Najbolji planinarski dom u 2000. godini je
Planinarski dom »Grafičar« na Medvednici

koji svojim izgledom, uređenošću, kvalitetom usluga i ljubaznošću domara i osoblja postavlja standarde kakve bismo željeli u svim hrvatskim planinarskim objektima.

Najbolji domar planinarskog objekta je
Ante Vukušić

čije je angažiranje, brigu za dom, gostoprимstvo i ljubaznost prema svakom posjetitelju planinarskog doma »Zavižan«, najvažnijem planinarskom domu u Hrvatskoj, poznato svakom planinaru iz Hrvatske, a i mnogima iz inozemstva.

Najbolji upravljač planinarskog objekta je
HPD »Kapela« iz Zagreba

koje se godinama savjesno brine za više objekata u hrvatskim planinama, a posebno za kuću na Bijelim stijenama, na kojoj je ove godine obavilo temeljitu obnovu.

HRVATSKI PLANINARSKI SAVEZ U 2001. GODINI

DARKO BERLJAK, Zagreb

U Hrvatskom planinarskom savezu 31. prosinca 2001. bilo je registrirano 196 planinarskih udruga, od toga 180 planinarskih društva i klubova, 10 županijskih i gradskih saveza, Gorska služba spašavanja i njenih 5 stanica, što je 13 članica više nego u prošloj godini. Za razliku od prijašnjeg razdoblja kada su se nove udruge većinom osnivale u mjestima gdje su već postojala planinarska društva, u 2001. to se promjenilo, odnosno po prvi puta dobili smo članice u Trogiru, Velikoj, Novom Vinodolskom, Petrovskom, Vinkovcima, Brušanima, Jasenicama, Rovinju i Poreču. Također, prekinuta je višegodišnja stagnacija broja članova koji se kretao oko 18.000. Iako se konačni obračun prodanih članskih markica obavlja sredinom siječnja, može se sa sigurnošću tvrditi da će broj članova biti između 19 i 20.000., što je porast više od 10% u usporedbi s prošlom godinom.

U 2001. godini organizirane su mnoge kvalitetne akcije na svim razinama u HPS-u, te ostvaren novi niz zapaženih uspjeha i rezultata u sada već 127 godina dugo povijesti hrvatskog planinarstva. Središnja akcija bila je organizacija Dana hrvatskih planinara 26. i 27. svibnja s usponom na Dinaru u izuzetno uspješnoj suradnji s HPD »Sinjal 1831« iz Kijeva, te Stanicom vodiča i Stanicom GSS Split.

Sjednica Glavnog odbora HPS održana je 24. veljače. Uz prihvatanje zaključnog računa, tada je određen i proračun Saveza za tekuću godinu u visini od 815.000 kuna, imenovani su pročelnici 15 stručnih i organizacijskih komisija Saveza, donesena odluka o sazivu Skupštine i odluke o srednjoročnom razvitku hrvatskog planinarstva, te obavljeni ostali poslovi iz djelatnosti tog tijela.

Izvršni odbor u 2001. održao je deset sjednica s ukupno 86 točaka dnevnog reda, te donio oko 150 raznih odluka. Na svim sjednicama uvek postoji kvorum, nerijetko s nazočnošću svih 11 članova. Nadzorni odbor, odnosno njihovi predstavnici prisutni su na svim sjednicama.

Skupština HPS održana je 19. svibnja u Zagrebu. Osim uobičajnih točaka dnevnog reda, za dopredsjednika HPS imenovan je Vladimir Novak, raspravljalo se o članarini u HPS-u, donesena je odluka o srednjoročnom planu razvitka hrvatskog planinarstva i 12 posebnih odluka o planinarskim objektima kao temeljnoj djelatnosti HPS-a.

Cijene članskih markica, kao i visina pretplate na »Hrvatski planinar« nisu se mijenjale godinama zbog poznate činjenice kako bi to bio dodatni financijski teret za većinu naših članova, posebno mladim i umirovljenika, međutim odlukom Skupštine članarina za 2002. povećana je za 20% kako bi se iz toga prikupila sredstva za održavanje i obnovu planinarskih domova, jer u dosadašnjim proračunima nije postojao izvor finansiranja za tu namjenu. Za isti postotak povećana je i visina pretplate »Hrvatskog planinara« s kojim će se bar djelomično pokriti cijena tiska u boji cijelog časopisa. Od prikupljenih članarina, koja mnoga društva neredovito doznačuju, HPS plaća policu osiguranja za sve naše članove i financira rad 15 stručnih i organizacijskih komisija Saveza, a za sve ostale troškove pronalaze se sredstva iz drugih izvora.

S ustanovama izvan HPS-a ostvarivani su kontakti u državnim ministarstvima, te s pojedinim gradskim i županijskim poglavarstvima. U Upravnim vijećima Parka prirode Medvednica i Žumberak imamo svoje predstavnike koje je imenovao ministar zaštite okoliša i prostornog uređenja, a uskoro očekujemo slično i za nacionalne parkove »Paklenica« i »Sjeverni Velebit«. Suradnja sa svim upravama nacionalnih parkova u Hrvatskoj i parkovima prirode u planinskom području vrlo je kvalitetna. Prilikom potpisivanja Sporazuma o uključivanju NP »Sjeverni Velebit« u projekt WWF predsjednik RH Stjepan Mesić posjetio je planinarski dom »Zavižan« gdje su ga naši dužnosnici V. Novak, F. Novosel i D. Domiljanović upoznali s radom Saveza. Postoje stalne veze s Međunarodnom asocijacijom planinarskih

saveza (UIAA) i sudjelovanje na njenim godišnjim skupštinama, sa stranim planinarskim udružama i posebno s Planinarskim savezom Herceg-Bosne, te mnogim stranim planinarima koji se zanimaju za obilazak naših planina. Oko pojedinih akcija HPS surađuje s novinskim i elektronskim medijima u Hrvatskoj. Desetu godinu zaredom sudjelovali smo na Sajmu športa Zagrebačkog velesajma s prigodnim predstavljanjem naše Komisije za planinarske putove.

Koncem svibnja zagrebačka planinarska društva koja upravljaju objektima na Medvednici primila su od Ureda za obrazovanje i šport Grada Zagreba pozive na predaju planinarskih domova pod upravu gradskog trgovackog poduzeća »Sljeme-Medvednica«. HPS je hitno o tom problemu obavijestio HOO, Ministarstvo prosjevete i športa te javna glasila. U zajedništvu s planinarskim društvima - upravljačima tih objekta i Planinarskim savezom Zagreba pokrenut je čitav niz akcija od sudske zabrane do održavanja konferencija za novinare na planinarskim domovima prilikom pokušaja njihovog preuzimanja, te nije jedna »primopredaja« nije obavljena. Cijeli slučaj veoma je zainteresirao zagrebačku i hrvatsku javnost koja je podržala naša nastojanja, a kao odgovor gradskih vlasti uslijedili su nenajavljeni dolasci Financijske policije u HPS i planinarska društva, bez rezultata koje su očekivali gradski čelnici. Početkom jeseni pokušali su, opet bez uspjeha, zaplašivanje Saveza putem dopisa Državnog odvjetništva u kojem se tražilo navođenje točnih brojeva zemljavičnih čestica planinarskih domova na Medvednici.

S Hrvatskim olimpijskim odborom ove godine ostvarili, osim uobičajne suradnje, i pokrivanje troškova natjecanja za naše športske discipline (orientacijsko trčanje), plaćanje svih naših članarina u međunarodnim udružama (UIAA, IOF i IKAR), a za programe odobrene u drugom polugodištu izostalo je financiranje zbog uobičajene teške situacije u HOO u tom dijelu godine.

Kontakti s našim udruženim članicama bili su osim osobnih kontakata dužnosnika, telefonski i elektronskom poštom preko Ureda HPS (oko 6000 ulaznih i izlaznih poruka u ovoj godini), putem objava u časopisu »Hrvatski planinar« i preko dopisa upućenih društvima s objašnjenjima

pojedinih pitanja i prijedloga za bolju suradnju. Koliko je bilo mogućnosti upućivali smo naše predstavnike na osnivačke i redovne skupštine, razne proslave i ostale akcije koje su organizirala planinarska društva. Koristimo ovu priliku da se ispričamo svima onima, na čije pozive nismo fizički bili u mogućnosti doći, jer u Savezu s blizu 200 članica i petnaest stručnih komisija to nije uvijek ostvarivo.

Godišnji prihod i rashod HPS u 2001. ostvarit će se s istim sadržajem kao i u prijašnjim razdobljima, s prihodom od 950.000 kuna, što je 15% više od planiranog, i rashodom od oko 750.000 kuna s obveznom pričuvom za prvo tro-mjeseče 2002. godine dok se ne ostvare novi prihodi. Ovogodišnja pričuva bit će nešto veća nego što je uobičajno zbog rezerviranih sredstva za sanaciju zgrade HPS i zaštitu prizemnih prostorija i knjižnice Saveza od vlage. Usprkos, svima zanim teškoćama u financijama na razini cijele države, HPS posluje bez gubitaka i blokiranih računa, te prema predračunu kojeg je donio Glavni odbor sve svoje obveze obavlja uredno i na vrijeme. Prodaja planinarskih izdanja već godinama je u stalnom porastu, a HPS će i dalje financirati nova izdanja, jer osim prihoda od te djelatnosti obogaćuje se ukupna ponuda stručne planinarske literature.

Rad Ureda HPS s dva profesionalna djelatnika, pokušava na vrijeme i uredno pokriti sve svoje zadaće, kao i one koje ponekad nisu u mogućnosti riješiti ostali dužnosnici ili predsjednici komisija. Raznovrsnost djelatnosti u HPS-u, sve veći obujam rada i ustroj udruge koji se može opisati kao ne jedan, već više saveza, ponekad prelazi fizičke mogućnosti zaposlenika. Sve primjedbe treba gledati u svjetlu, da Ured osim za neplaninare kojima služi kao svakodnevni informativni punkt, treba obraditi sve financijske momente oko pretplate i izdavanja našeg časopisa, kontaktirati s raznim ustanovama i pravnim osobama izvan HPS-a, mnogobrojnim udruženim članicama u vezi članskog materijala i drugih poslova, surađivati s 15 vrlo raznorodnih komisija HPS, te voditi vlastito poslovanje kroz prodaju, najamnine i sponzorstva kako bi se osigurali dodatni izvori prihoda.

Časopis »Hrvatski planinar« u 103. godini

izlaženja uz velik napor urednika, uredničkog odbora i Ureda HPS održao je svoju visoku kvalitetu, redovitost izlaženja i bilježi rast broja pretplatnika. Potrebno je i mnogo truda u utjerivanje preplate od 30% onih koji to tek učine nakon mnogobrojnih opomena. Razliku od dvadesetak tisuća kuna do stvarnih troškova i dalje pokriva HPS iz drugih izvora, a od 2002. godine cijeli će se časopis tiskati u boji.

Knjižnica, a ujedno i videoteka HPS, redovno je otvorena svakog ponedjeljka sa stalnim porastom broja korisnika, a njeni djelatnici kvalitetno i s puno brige bez ikakve naknade obavljaju taj posao, te se supružnicima Dlouhy na tome zahvaljujemo. Kompletirani su i tvrdo uvezeni svi primjerici »Hrvatskog planinara«.

Od sadržajno bogatih i izuzetno kvalitetnih djelatnosti i akcija stručnih i organizacijskih komisija HPS u 2001. godini, ovom prilikom navest ćemo samo one najznačajnije:

Orijentacija - Donesen je novi Pravilnik za natjecanja za orijentacijsko trčanje i Disciplinski pravilnik. U Delnicama je održana je utrka koja se bodovala za svjetsku rang-listu. Na sastanku IOF-a u Finskoj sudjelovao je i naš predstavnik, a u istoj zemlji održano je i Svjetsko seniorsko prvenstvo, gdje je nastupala naša reprezentacija i gdje su potignuta dva najbolja rezultata u povjesti hrvatske orijentacije. Petar Delić iz POK HV »Jelen« iz Jastrebarskog prvi je naš natjecatelj koji je ušao u »A« finale preko kvalifikacija, a Tihomir Salopek iz OK »Ris« iz Delnica završio je na 26. mjestu u Sprint orijentaciji. Naša Juniorska izborna vrsta sudjelovala je na Juniorskom svjetskom prvenstvu u Mađarskoj. Održano je jedanaest utrka za Kup Hrvatske i osam utrka za državna prvenstva u svim kategorijama. U natjecanjima je sudjelovalo petnaest društava i klubova sa 264 natjecatelja razvrstanih u 19 kategorija.

Speleologija - Komisija je poslala primjedbe na prijedlog Zakona o zaštiti prirode, pregovarala s Parkom prirode »Medvednica« i Nacionalnim parkom »Sjeverni Velebit« oko nastavka speleoloških aktivnosti na tim područjima. Ostvarena je dobra suradnja s Ministarstvom zaštite okoliša i prostornog uređenja oko kontroliranog dolaska stranaca koji istražuju ili posjećuju speleološke objekte u Hrvatskoj. Organiziran je međunarod-

ni speleološki logor na Velebitu, te vođenje triju skupina stranih speleologa u već istražene speleološke objekte. Upućeni su prijedlozi za zaštitu pojedinih speleoloških objekata nadležnim županijskim tijelima. Organiziran je seminar o crtanju i arhiviranju nacrtta speleoloških objekata na Malačkoj i u Splitu. Održan je speleološki logor na Snježnici iznad Dubrovnika. Organiziran je seminar o postavljanju jama na Bijelim stijenama. Naši predstavnici sudjelovali su i imali radove na svjetskom speleološkom kongresu i svjetskom biospeleološkom kongresu u Brazilu. Organizirana je Hrvatska speleološka ekspedicija »Madagaskar 2001« od 26. srpnja do 28. kolovoza. Na ekspediciji je sudjelovalo 18 članova, istraženo je preko 5.000 metara novih kanala u području nacionalnog parka »Tsingy de Bemaraha«. Održano je 2. prvenstvo Hrvatske u speleološkoj orijentaciji kraj Kijeva.

Gorska služba spašavanja - Uz redovnu djelatnost spašavanja unesrećenih, održavanja vježbi, tečajeva i ispita za gorske spašavatelje, dežuralo se na skijališima i ostalim većim akcijama u planinama, a glavna, već više godina pripremana akcija bila je organizacija sastanka IKAR-a u Hrvatskoj. Od 1. do 3. listopada u Starigradu je održan sastanak Komisije IKAR za zemaljsko spašavanje s pokaznim vježbama u Paklenici, a od 3. do 7. listopada sastanak i 53. Opća skupština IKAR-a u Makarskoj. Na Biokovu je održana velika pokazna vježba s uporabom helikoptera u spašavanju, a preko 200 predstavnika iz inozemstva izrazilo je visoke pohvale za vježbu i samu organizaciju svih događanja s ocjenom da je GSS HPS stručno i organizacijski na razini najboljih svjetskih gorskih službi spašavanja. Većina stanica GSS-a u Hrvatskoj ostvarila je vrlo kvalitetnu suradnju sa županijskim i gradskim vlastima, te MUP-om i HV.

Promidžba i izdavačka djelatnost - Rad Komisije bio je usredotočen na promidžbu planinarstva i HPS-a, te na pripremanje raznih publikacija i niza drugih tiskanih materijala. Izdani su vodiči »Medvednica« i »Velebitski planinarski put«, a u svojstvu suzidavača »Panonska Hrvatska« i »Dinarska Hrvatska«. Izdan je atraktivni kalendar »2002. - Međunarodna godina planina«, tiskana je nova »Planinarska pjesmarica«, treće izdanje »Osnova planinarstva«, Kućni red za

planinarske kuće, tri plakata, katalog literature te promotivni materijali za »Hrvatski planinar«. Osim s planinarama, u pripremi i distribuciji tih izdanja Komisija i Savez surađivali su s brojnim pojedincima, tiskarama »Ekološki glasnik« i »Trebotić«, TZ Grada Zagreba i izdavačkom kućom V.B.Z, a u suradnji s NSB-om Savez je postao dio međunarodne evidencije knjižarskih izdavača (ISBN). Komisija je, također, vodila brigu o web-stranicama HPS-a, na koje je ove godine pristupljeno preko 12.000 puta. Stranice su osvremenjene i više puta obnovljene, a u obliku sponzorstva »Iskon Interneta« otvorena je nova domena *hps.inethr*.

Vodiči - Provedeni su ispiti za vodiče ljetnih pohoda, tečaj i ispiti za vodiče društvenih izleta, održane vježbe po stanicama, svečano je proslavljenja 25. obljetnica Stanice vodiča Split, te održan XXI. Zbor vodiča na Medvednici kojom prilikom je usuglašen novi Pravilnik službe.

Alpinizam - Sudjelovalo se na Skupu penjaka u lednim slapovima u Fournelu (Francuska), a u suradnji s NP »Paklenica« organizirano je međunarodno natjecanje u brzinskom Big Wall penjanju. Održani su ispiti za naslov »alpinist«. Naplata tečajeva za uporabu opreme u visinskim radovima korisnicima izvan Saveza, većinom za »Cronet« i »Vipnet« donosi već 15% ukupnih prihoda Saveza.

Zaštita prirode - Središnjica eko-patrola preko svojih povjerenika sakupljala je informacije iz raznih planinarskih regija i usmjeravala ih prema potrebi u Komisiju. Glavne aktivnosti bile su vezane na akcije očuvanja šumskih ekosustava, a glavna akcija bila je obilježavanje Svjetskog dana čistih planina (26. rujna - Medvednica, Učka i Šibenik), akcijama upoznavanja javnosti s problemima onečišćenja i devastacije šuma. U području Kvarnera, provodi se podsticanje javnosti protiv postavljanja radarskog sustava na Vojaku u PP »Učka«. Održane su radionice u pet osnovnih škola kroz koje se podstiče interes najmlađih za boravkom u prirodi i njezino očuvanje. Nastavlja se akcija »Svaka osnovna škola - mala škola za prirodu«, u koji je uključeno nekoliko škola. Međunarodna suradnja, odvija se s nekoliko velikih NVO udruga i fondacija koje se bave zaštitom planina i regija u kojima se one nalaze.

Osim veze s World Mountain Forumom surađujemo s Regionalnim centrom za zaštitu okoliša (REC), HRPSOR (Hrvatski poslovni savjet za održivi razvoj), a u pripremi su projekti s World Wildlife Forumom i Mediteranean Action Plan. KZP je sudjelovala na Seminaru studenata šumarstva Evrope, predavanjima o prirodnim ljetopatama Hrvatske i predavanjem o strogom rezervatu prirode Samarske i Bijele stijene.

Sportsko penjanje - Održano je penjanje i natjecanje na umjetnoj stijeni na Sajmu športa Zagrebačkog velesajma, te nekoliko Boulder natjecanja. Obavljene su kadrovske promjene u Komisiji, a Izvršni odbor nezadovoljan radom novog sastava istu je suspendirao i imenovao svog povjerenika za tu komisiju. U javnoj raspravi je novi pravilnik te komisije koji će, vjerujemo omogućiti kvalitetniji i organiziraniji rad te djelatnosti.

Planinarski putovi - Stručno su osposobljavani planinari za uređivanje planinarskih putova, organizirani promidžbeni izleti, te s Upravom NP »Plitvička jezera« dogovoreni i izvedeni radovi na markiranju planinarskih putova na vrhove u tom nacionalnom parku. Pregledani su dnevnići i dodjeljene značke za HPO (brončanih 53, srebrnih 18, zlatnih 17 i plaketu 8), za VPP (19), te Velebitsku obilaznicu 28. Registrirano je 456 markacista, a značku »markacist« nosi njih 226.

Školovanje kadrova - Komisija zaprima programe i izvještaje o održanim planinarskim i stručnim školama, te nakon toga besplatno šalje organizatoru potreban broj diploma i priručnika »Osnove planinarstva«. U 2001. g. podijeljeno je oko 650 primjeraka.

Planinarsko skijanje - Održano je pet jednodnevnih poduka u telemark skijanju na Pohorju. U Chamonixu je izvedeno nekoliko skijaških spustova izvan uređenih staza. Četvorica skijaša sudjelovali su na Telemark festivalu u Livignu. Mario Rodeš i Branko Šeparović, članovi Komisije za planinarsko skijanje su s Joškom i Stipom Božićem bili na ekspediciji na Mt Logan, najvišem vrhu Kanade i drugom u Sjevernoj Americi. Unatoč velikoj hladnoći nižoj i od -50 °C, trojica članova su se popeli na vrh i spustili sa skijama. To je prvi uspon i skijaški silaz Hrvata s tog vrha.

Gospodarska komisija - Izuzetna aktivnost u ovoj godini ogledala se u izradi Pravilnika o up-

ravljanju planinarskim objektima i Kućnog reda u njima, angažiranja odvjetničkog ureda za savjete o pravnim pitanjima oko planinarskih objekta, obilaska mnogih objekata za vrijeme sezone, radova na skloništu na Šugarskoj dulibi, izgradnje i uređenja od groma uništenog vodospremnika na Zavižanu kojeg su u potpunosti obavili visoki dužnosnici Saveza za vrijeme svojih godišnjih odmora, ponovnog preuzimanja upravljanja kućom na Alanu, te dogovora s Hrvatskim šumama za nove objekte na Ograđenici i Jelovoju Riji. Pognuta je s iznosom od 11.000 kuna obnova kuće na Bijelim stijenama, te obavljena kategorizacija i izrada pločica za tu namjenu svih planinarskih objekta u HPS-u. S HT-om je dogovorenna donacija nekoliko drvenih kućica, a s raznim tvrtkama ostale donacije u materijalu i sredstvima za rad. Najvažnija akcija bila je organiziranje, finansiranje izrade i distribucija 108 jedinstvenih natpisnih ploča za planinarske domove, kuće i skloništa koje su od sredine 2001. na njima i postavljene.

Odlikanja - Tijekom godine dodijeljene su dvije plakete za životna djela na polju planinarstva, te 5 zlatnih, 12 srebrnih, 10 brončanih znakova HPS i 3 priznanja.

IKAR-OVI DANI U HRVATSKOJ

S međunarodnog skupa gorskih spašavatelja

dr. BORISLAV ALERAJ, Zagreb

Godine 1996. na sastanku IKAR-a u Karpaču u poljskim Krkonošama Gorska služba spašavanja HPS predala je predsjedniku IKAR-a (tada je to bio g. Martin Schori) pismo s pozivom da jedno od idućih zasjedanja bude u Hrvatskoj. Taj je prijedlog s veseljem prihvaćen, a na sastanku IKAR-a u Oberallgau u Bavarskoj (Njemačka) 1999. konačno je odlučeno da to bude 2001. godine.

U izboru mesta za sastanak nismo se dugo premišljali. Odlučili smo se za Makarsku i Biokovo, jedinstven spoj mora i planine, mjesto gdje usp-

Povijest planinarstva - Nastavlja se prikupljanje i postava izložaka u alpinističkoj zbirci u Zavičajnom muzeju u Ogulinu.

Statutarna, kadrovska i normativna djelatnost - Sve ugovore, pravilnike i druge dokumente iz tog područja, komisija je pripremala za Izvršni i Glavni odbor HPS-a na vrijeme, stručno ih ocijenivši i prema potrebi ih nadopunila ili uredila, a za sva sporna pitanja članovima Izvršnog odbora davala i pisana mišljenja.

Još mnogo toga iz našeg rada ostalo je nespopomenuto i ovom prilikom pozivamo predsjednike planinarskih društava, županijskih i gradskih saveza, pročelnike komisija i pojedince da sečešće javljaju u našem časopisu i šalju svoja izvješća u Ured HPS-a, ne samo zbog bolje informiranoosti planinarske javnosti, već da i budućim generacijama ostavimo pisani trag o našim mnogim akcijama.

Izvršni odbor svim planinarama u Hrvatskoj želi Sretan Božić i Novu 2002. godinu sa željama da tu Međunarodnu godinu planina koju su proglašili Ujedinjeni narodi obilježimo s mnogo zajedničkih i pojedinačnih planinarskih uspjeha.

ješno djeluje stanica GSS HPS Makarska, koja je na području Biokova, često zajedno sa stani-com Split, izvela neke od najzahtjevnijih akcija spašavanja u Hrvatskoj. Na sljedećem sastanku IKAR-a, godine 2000. u Dorf Tirolu u Južnom Tirolu, u Italiji, predstavili smo mjesto održavanja prvog sastanka IKAR-a u novom mileniju desetminutnim filmom Stipe Božića i prospektnim materijalima o Makarskoj, Dalmaciji i Hrvatskoj. Već je ta prezentacija ocijenjena novom stranicom u povijesti IKAR-a. U riječima upućenima prisutnima uz veselje zbog

izbora, rekli smo da se žurimo kući da što prije nastavimo s pripremama za sastanak.

I doista, pripreme su trajale gotovo dvije godine - od prvih obilazaka Biokova radi odabira mesta za pokaznu vježbu, razgovora s voditeljima hotela u Makarskoj do posljednjih žurnih poslova na izradi prigodnih majica za sudionike.

Na istom sastanku u Dorf Tirolu donesena je još jedna odluka. IKAR-ova Komisija za zemaljsko spašavanje odlučila je svoj sastanak, koji svaka od četiri IKAR-ove komisije održava zasebno otprilike polovicom godine, održati tako-đer u Hrvatskoj i približiti ga vremenski godišnjem sastanku u Makarskoj.

Tako je GSS HPS dobio golem zadatak: organizaciju sastanka komisije za zemaljsko spašava-

Gosti i domaćini zajedno u Paklenici

foto: Željko Filipović

vanje IKAR-CISA u Paklenici 1. - 3. listopada i 53. kongresa IKAR-CISA s delegatskom skupštinom u Makarskoj od 3. - 7. listopada.

Danas, kada je sve prošlo, možemo s ponosom reći da je ta velika, za GSS HPS povijesna zadaća, uspješno obavljena. O tome svjedoče ne-podijeljene pohvale svih sudionika kako za organizaciju sastanka, tako i za predstavljanje Gorske službe spašavanja HPS i svih ostalih s kojima u spašavanju ljudi u planinama surađujemo.

Evo i kako se sve odvijalo u obliku sažetog dnevnika zbivanja!

SASTANAK KOMISIJE ZA ZEMALJSKO SPAŠAVANJE IKAR-CISA

Sastanak Komisije za zemaljsko (terestrijalno) spašavanje IKAR-CISA počeo je u ponедjeljak 1. listopada 2001. u prostorima hotela »Alan« u Starigradu Paklenici. Skup je otvorio i sudionicima dobrodošlicu zaželio pročelnik GSS HPS dr. Borislav Aleraj.

Na početku stručnog dijela sastanka u utorak ujutro, skup su pozdravili i ravnatelj Nacionalnog parka Paklenica ing. Zoran Šikić, gradonačelnik Rajko Bucić i direktorica turističke zajednice Marijana Marasović, a također i pročelnik stanice GSS Zadar Siniša Primožić. Cijeli je utorak bio posvećen praktičnom radu u stijenama Velike Paklenice. U tom je dijelu izvrsnu pokaznu vježbu speleospašavanja izvela ekipa članova stanice GSS Zagreb. Navečer su svi sudionici u prostori-

Pokazne vježbe koje su izveli naši gorski spašavatelji ocijenjene su vrlo uspješnima
foto: Željko Filipović

jama Nacionalnog parka imali prigodu da pogledaju film o Paklenici.

U srijedu, prisutni su dio prijepodneva iskoristili za šetnju do Anića luke i Anića kuka, a dio je posjetio i špilju Manita peć. Nakon objeda svi su se sudionici prebacili u Makarsku i pridružili ostalim sudionicima kongresa IKAR-CISA.

Sastanku u Paklenici prisustvovalo je 40 gorskih spašavatelja iz 10 zemalja: Slovenije, Slovačke, Češke, Norveške, Liechtensteina, Austrije, Švicarske, Argentine, Italije i Hrvatske, a vodio ga je predsjednik Komisije švicarski gorski spašavatelj Bruno Jelk.

53. KONGRES IKAR-CISA

Kongres IKAR-CISA započeo je, nakon dolaska svih sudionika, u srijedu 3. listopada navečer svečanim otvaranjem u prostorima hotela »Meteor« u Makarskoj. Svečanost je počela otvorenjem filateličke izložbe s motivima bilja i cvijeća koju je postavio lokalni filatelički klub, uz predstavljanje prigodne poštanske kuverte sa znakom IKAR-a, a nastavljena je u velikoj hotelskoj dvorani za sastanke. Nakon himne, goste je pozdravio pročelnik Gorske službe spašnja dr. Borislav Aleraj i pozvao prvog pokrovitelja kongresa, predsjednika Hrvatskog olimpijskog odbora prof. dr. Zdravka Hebela, da ga otvorи. Uz njega, u svečanosti otvaranja sudjelovali su i skup pozdravili i osobni izaslanik ministra unutarnjih poslova Serdan Guštin, zapovjednik Hrvatskog ratnog zrakoplovstva general Josip Štimac, izaslanik načelnika odjela Civilne zaštite MUP-a Josip Smajić, dožupan splitsko-dalmatinski Tadija Barun i gradonačelnik Makarske Siniša Srzić, a u ime HPS-a tajnik Darko Berljak.

Stručni je program započeo u četvrtak 4. listopada radom komisija IKAR-a: lavinske, helikopterske, medicinske i zemaljske. Radom komisija rukovodili su predsjednici: Bruno Jelk (zemaljska), Urs Wiget (medicinska), Gilbert Habringer (helikopterska), a lavinska komisija, koja trenut-

no nema predsjednika, radila je pod predsjedavanjem predsjednika IKAR-a Tonija Graba. U radu je sudjelovalo ukupno oko 200 ljudi.

Predvečer je gradonačelnik Makarske upriličio prijem za članove predsjedništva IKAR-a i vođe delegacija u ugodnom ambijentu restorana »Riva«, a poslije večere prikazano je predavanje »Dubeke jame u Hrvatskoj« istaknutih zagrebačkih speleologa i spašavatelja Damira Lackovića i Darka Bakšića.

Petak, 5. listopada bio je dan praktičnog rada na terenu. Započeo je pokaznom vježbom helikopterskog spašavanja iz mora ispred hotela, a nastavio se na Biokovu dvama pokaznim vježbama u 120-metarskom vršnom odsjeku stijene zvanom Ravna Vlaška, klasičnog stijenskog spašavanja s brdskom nosiljkom uz asistenciju helikoptera, te helikopterskog spašavanja dugim užetom (long line). Vježbu su izveli članovi stanice GSS Split uz suradnju članova stanica Zagreb i Karlovac. Na koncu je pokazana i vježba traženja pomoću psa tragača iz stanice GSS Split, spuštenoga po užetu iz helikoptera. U vježbama su sudjelovali helikopter Hrvatskog ratnog zrakoplovstva MI8 MTV iz Divulja i policijski helikopter Bell 212 iz Lučkog. Vježbe su izvedene izvrsno i pokazale su visok standard gorskog spašavanja u Hrvatskoj.

Treba spomenuti i to da su stjecajem okolnosti sudionici kongresa imali prigodu vidjeti upravo pri dolasku na kongres, u srijedu poslije-

Sudionici 53. kongresa IKAR-CISA

foto: Ivan Host

Olimpijska, hrvatska i IKAR-ova zastava u Makarskoj

foto: Jasmin Aleraj

podne, izravno iz Makarske i pravu akciju spašavanja unesrećenog slovačkog paraglidera u vršnom dijelu stijene Biokova u kojoj su sudjelovali netom pristigli gorski spašavatelji iz Rijeke i Zagreba, te ekipa GSS-a iz Splita i Makarske uz helikopter HRZ iz Divulja.

Nakon pokazne vježbe, svi su se sudionici uputili do vrha Biokova gdje su mogli doživjeti veličanstven vidik, a nakon toga je u blizini mjeseta vježbe priređen objed na otvorenome. Tu su se svi u srdačnoj opuštenoj atmosferi okrijepili, odmorili i razmijenili dojmove s vježbe te pogledali helikoptere s opremom, prizemljene u blizini.

Nedaleko od mjesta objeda i odmora pripadnici stanice Zagreb pripravili su i četri radna mjeseta u stijenama. Tu su nakon objeda sudionici, članovi raznih IKAR-ovih komisija, mogli prema interesu praktično isprobavati (workshop) neke od spašavalackih zahvata i razmijeniti iskustva.

Nakon povratka kombijima u grad, dan je završio otvorenjem izložbe fotografija himalajca i gorskog spašavatelja iz Splita Stipe Božića, u hotelu »Meteor«. Uz otvorenje, Stipe Božić prikazao je i svoj film o Antarktici iz ciklusa »Sedam vrhova«.

Subotnje prije podne je ponovo bilo posvećeno radu u komisijama, a upriličen je i posjet sudionika Centru za obavlješćivanje u Makarskoj, koji je jedan od najboljih takvih centara u Hrvatskoj, a redovito je uključen u akcije spašavanja na Biokovu.

Na koncu radnog dana, u subotu poslijepodne, održana je i Delegatska skupština IKAR-CISA. Na njoj je između ostaloga, izabran jedan novi član upravnog odbora iz Francuske, te novi predsjednik medicinske komisije, dr. Hermann Brugger iz Brunecka (Italija). U nastavku, skupština je odlučila u članstvo IKAR-a primiti gorske spašavatelje PS BiH, a na koncu su gorski spašavatelji iz Liechtensteina predstavili mjesto sljedećeg sastanka IKAR-CISA, planinsko mjesto Malbun (16. - 20. listopada 2002.).

Kongres je završio svečanom večerom, na kojoj su domaćini predsjedniku IKAR-a i predsjednicima stručnih komisija te članovima predsjedništva s kojima su tijesno surađivali u pripremi sastanka, kao i najvrjednijim domaćim suradnicima uručili darove za uspomenu, s potpisima svih članova GSS-HPS koji su bili prisutni.

Gosti, odnosno predsjednik IKAR-a Toni Grab, uzvratili su zahvalom i svojim darovima. Pročelnik GSS-a Hrvatske primio je najviše priznanje, IKAR-ovu Zlatnu značku. U svom je prigodnom govoru Toni Grab naglasio da je Makarska jedna od povijesnih prekretnica u životu IKAR-a, u smjeru njegovog još boljeg djelovanja, s većim naglaskom na praktičan rad. U zahvali na lijepim riječima i rijetkom priznanju pročelnik GSS-a dr. Borislav Aleraj istaknuo je da nagrada pripada svima koji su sudjelovali u organizaciji i u pokaznim vježbama, u stvari cijeloj GSS HPS. Također se zahvalio svim sudionicima na dolasku i poželio siguran i sretan povratak kući.

Na Kongresu su sudjelovali predstavnici 30 gorskih službi članica IKAR-a te desetak srodnih organizacija ili skupina u svojstvu izvanrednih članova ili promatrača, iz 20 zemalja svijeta (Austrija, Bugarska, Češka, Francuska, Hrvatska, Italija, Kanada, Liechtenstein, Njemačka, Norveška, Poljska, Rumunjska, SAD, Slovačka, Slovenija, Velika Britanija, Švedska, Švicarska te Argentina i Bosna i Hercegovina), ukupno oko 200 sudionika, službenih delegata službi - članica, promatra-

ča, izlagača spašavalачke opreme te predstavnici MUP-a, Hrvatske vojske, vatrogastva, civilne zaštite, predstavnici gotovo svih stanica GSS iz Hrvatske, zaslužni stari članovi GSS-a i dr. Na pokaznoj vježbi na Biokovu, kojoj su prisutvovali i mnogi predstavnici grada Makarske i Županije splitsko-dalmatinske, bilo je čak 300 ljudi. Za vrijeme održavanja Kongresa u prostorima hotela »Meteor« bila je i izložba spašavalачke opreme na kojoj su sudjelovali izlagači iz Italije, Švicarske, Češke, Hrvatske, Austrije, Francuske, Njemačke i Švedske.

Svi su gosti imali prigodu da uživaju u plivanju u bistrom moru pred hotelima, još uvijek ugodnom za kupanje. Sudionici Kongresa dobili su na poklon majicu, torbu i omotnice sa znakom IKAR-a, kalendare HPS-a za 2002. godinu, te posebnu prigodnu brošuru o GSS HPS, a uz to i nekoliko malih darova za uspomenu, među njima vrećicu mirisne lavande, licitarsko srce i glasoviči Zagrebački melem.

Može se zaključiti da je 53. kongres IKAR-a u Makarskoj, zajedno sa sastankom u Paklenici, postigao pun uspjeh.

JAMA SNJEŽNICA - PRIRODNI HLADNJAK

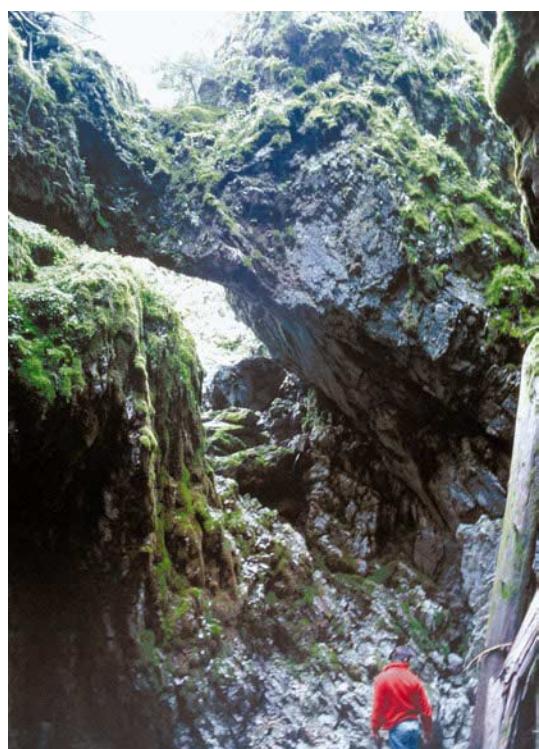
VLADO BOŽIĆ, Zagreb

Snježnice su jame ili špilje sa strmim ulazom u koje zimi napada snijeg i zadržava se u njima i tijekom ljeta. One se nalaze uglavnom na većim nadmorskim visinama, na planinama višim od 1000 m, u šumovitim predjelima gdje je ulaz u špilju ili jamu zaklonjen sjenom drveća ili stijena.

U Hrvatskoj ih ima u svim višim dinarskim planinama, a najviše na Velebitu i Biokovu. Poznato je da su prije izuma plinskih i električnih hladnjaka (prije pedesetak godina) mnoge snježnice i ledenice služile kao rudnik snijega i leda koji se s planine odnosio u naselja u nizini te spremao u posebno izolirane posude i prostorije i tako služio za čuvanje (hlađenje) hrane i pića.

Manje je poznato da neke snježnice služe isto svrsi i danas. Jedna od takvih snježnica je i jama Snježnica kod Jovanović padeža u Štirovači na srednjem Velebitu. Štirovača je udolina dugačka oko 8 km i široka oko 1 km, koja se proteže smjerom sjever-jug između velebitskog središnjeg i istočnog grebena na nadmorskoj visini od 1100 do 1150 m, a okružuju je vrhunci visoki preko 1500 m. Cijela ta udolina obrasla je gustom crnogoričnom šumom na kojoj se nalaze tri lijepa proplanka: Štirovača na sjeveru (isti naziv za proplanak kao i cijelu udolinu), Jovanović padež oko 1 km južnije i Crni ili Borovački padež još južnije. Štirovača je sjecište uzdužne velebitske ceste i poprečne ceste Jablanac - Pazariste.

Jovanović padež (padež - naziv za livadu promjera stotinjak metara okruženu sa svih strana crnogoričnom šumom) bio je još prije pedesetak godina ljetno stanište stočara s primorske strane Velebita, a otkad je zabranjena ispaša, Jovanović

Jama Snježnica

foto: Vlado Božić

Na Jovanović padežu

padež je naselje od dvadesetak vikendica. Neki su ljudi u vikendice uveli struju iz aggregata ili akumulatora za rasvjetu, a plinske boce za kuhanje i hladnjake. No neki nisu; da bi sačuvali hranu od kvarenja prisjetili su se rješenja kojim su se koristili njihovi pretci kada su tu boravili sa stokom na ispaši, a to je snježnica udaljena svega tristo-tinjak metara jugoistočno od Jovanović padeža.

Do Jovanović padeža najlakše je doći sa sjeverne strane, s proplanka Štirovače ili s istočne strane iz Pazarišta. Na istočnoj strani proplanka počinje staza koja vijuga kroz gustu šumu do jame. Do nje se može doći i sa ceste koja od križanja uzdužne ceste sa cestom za Liku vodi prema jugu, od koje je udaljena osamdesetak metara. Budući da je snježnica označena standardnim topografskim znakom za jamu na topografskoj karti Gospić 3-1, 1:25000, lako se može naći kompasom ili GPS-uređajem. Koordinate ulaza su: X=4948,290 km sjeverne širine, Y=5505,360 km istočne dužine i Z=1050 m nad morem.

Snježnica izgleda kao prostrana ponikva, gore ljevkastog, a dolje jamskog oblika. U sredini se nalazi prirodni most koji ponikvu dijeli na zapadni, blago nagnuti dio, i istočni strmi dio. Može se u nju ući bez posebne opreme stazicom kroz zapadni dio ponikve. Staza je najstrmija kod prirodnog mosta ispod kojeg treba proći, ali se zbog prirodnih i uklesanih nogostupa u jamu može spustiti bez većih teškoća. Dno jame je okruglog oblika sa strmim stranama, obično prekriveno

snijegom i ledom, a ispod nje ga kamenjem, ali također i stablima, panjevima i granjem palim u jamu. Dubina snježnice je dvadesetak metara, no ona zapravo ovisi o količini snijega koji je pao prethodne zime.

Posebna zanimljivost ove snježnice je u tome da se i sada ljetni stanovnici Jovanović padeža koriste njom kao hladnjakom. Oni, naime, donesu pokvarljivu hranu u vrećicama i zakopaju je u snijeg, svatko na svoje određeno mjesto, a onda snijeg poravnaju da izgleda prirodno, kako se ne bi znalo

da je tu nešto zakopano. Na pomisao o nekakvom kopanju (zakapanju) jedino mogu navesti ostavljene ili zaboravljene lopate odložene uz stijenu ili balvan.

Prirodno je što stanovnici Jovanović padeža ne žele da im stranci dolaze u njihov hladnjak i možda kopaju po njemu, pa im tu njihovu želju treba poštivati.

* * *

Ovaj tekst napisao sam koncem 1988. godine jer sam u kolovozu te godine posjetio snježnicu, kada sam izradio njenu skicu i nekoliko fotografija, ali sam na to zaboravio. Slučajno sam krajem rujna 2001. boravio na Jovanović padežu i posjetio snježnicu. Nažalost, zbog blage prethodne zime, s vrlo malo snijega, i toplog ljeta, te jeseni je snijega u snježnici bilo tek u tragovima, pa naravno unutra nije bilo hrane. Tri odložene lopate svjedoče da je snježnica ipak do nedavna služila kao hladnjak.

Na strmim južnim stranama snježnice sada su vidljive otvorene pukotine kojih prije nisam video jer su bile pokrivene snijegom. Čini se kao da je i zapadni dio ponikve malo »propao« jer su sada bile vidljive veće pukotine u njenim bočnim stranama. Snježnicu svakako trebaju temeljito istražiti speleolozi, a najbolja je prilika kada nema snijega.

foto: Vlado Božić

IZ LIKE PREKO VELEBITA u PRIMORJE

ANA LEMIĆ, GOSPIĆ

Iako se Velebit pružio između mora i unutrašnjosti kao golema prirodna prepreka, zapravo je kroz prošlost više spajao ljudi nego ih razdvajao. Osobito u vrijeme kad je bio dobro naseljen. Obje njegove strane imale su pogodne uvjete za život, kako za Primorce i Podgorce s primorske strane, tako i za Ličane s kontinentalne strane. Upravo zato je ljudi spajao, jer je u prošlosti, dok se živjelo od stočarstva, osiguravao dosta pašnjaka. Naročito se stočarski život na Velebitu i oko njega ustalio i normalizirao nakon izgona Turaka.

Zbog stočarskih potreba život na Velebitu bio je itekako organiziran. Na primorskoj padini bila su brojna stalna naselja, a na višim dijelovima sezonski stočarski stanovi. Znalo se točno gdje su čiji pašnjaci i kad ih tko koristi. Svi velebitski pašnjaci bili su međusobno povezani uzdužnim putovima koji su uočljivi i danas, ali isto tako je Velebit ispresijecan poprečnim putovima kojima se prelazilo iz Primorja u Liku i obrnuto. Samo na južnom Velebitu postoji više takvih poprečnih putova. Ovaj ćemo puta proći onime iz Brušana preko Piskovite kosice i Ždrila u Rudelinku na moru. Taj stari put, utaban teškim koracima pastira, samaraša i kirijaša, još se i danas pozna, iako se već desetljećima ne čobani i ne trguje. No, njihov korak bio je tvrdi od tvrdog velebitskog kamena. Sad je naraslala trava i šikara i šuma, i sve zatvorila, ali put se poznaje. I sad su mi žive slike iz djetinjstva kad su ljeti o vršidbi dolazili Podgorci na magarcima s grožđem i smokvama i mijenjali za žito, najčešće raž, jer se tada i kod nas pšenica rjeđe sijala.

Put započinje u selu Brušanima, koje su tek nakon izgona Turaka 1685. godine postale bolje naseljene. Još 1834. u Brušanima su bile 54 kuće i 481 žitelj, po popisu iz 1857. bilo je

60 kuća i 589 žitelja, a 1910. god. 680 žitelja. Danas je stanje drugačije, ali je ljepota sela ostala. Kako i ne bi, kad je na takvom položaju, zagrđeno sa svih strana obroncima Velebita i u neku ruku predstavlja vrata u našu najljepšu planinu. Upravo je to i razlog da Brušane mogu postati polazna točka za mnoge izlete na južni ili na srednji Velebit.

Nedavno je uređen i markiran put iz Brušana na Piskovitu kosicu. Krajem ljeta krenulo je nas nekoliko planinara, Mile, Kiki, Vlado, Dada, Marko, Vera, Milana i ja, u istraživanje toga starog puta. U početku je bilo teško pronaći ulaz, zbog sječe na tom dijelu. Ipak, ne zaustavljamo se nego uporno istražujemo. Mojom krivnjom krenuli smo malo više desno, pa je lutanja bilo malo više, ali smo se Vlado, Mile, Kiki i ja uspjeli probiti kroz bespuće i izići na prvi Sadikovački dolac gdje smo pronašli put. Sretni što smo pronašli stari put, odmah smo krenuli u čišćenje. Toga dana uredili smo stazu sve do ceste u Brušanskoj dulibi.

U međuvremenu se kasno ljeto pretvorilo u kišnu jesen, iako joj kalendarski još nije bilo vrijeme. Krenuli smo u daljnje uređenje puta. Pošli

Prijevoj Ždrilo, u pozadini Sadikovac

foto: Ivica Fumić

smo rano iz Brušanske dulibe i na prvi Sadikovački dolac (950 m) stigli za sat vremena. Taj put prolazi bukovom šumom postupno se upinjući. Put se dobro pozna ali je zarastao, te prosijecamo i polako se uspinjemo do prolaza kroz klanac, nakon kojeg se put postupno spušta u drugi manji dolac. Rubom tog doćića vodi put, a desno se nalazi Mali Sadikovac. Lijevo je doćić obrubljen kamenim gromadama svih mogućih oblika. Nakon nekoliko minuta prelazimo preko manjeg sedla u veliki prostrani dolac. Kako se spuštamo, kamena je sve manje, teren je zeleniji, a i šuma se mijenja. Pretežno je bukova.

Spuštamo se na dno doca, na visinu oko 880 m. Iako je već deset sati, sunce tu još nije stiglo. Možda će tek oko podne doprijeti malo svjetla? Ravnajući se po karti već smo stigli približno do mjesta gdje bi desno trebao biti odvojak za Piskovitu kosicu, a ravno se put spušta u Ramino koroito, odnosno Šikić jataru. To nam nije cilj - treba pronaći put za Piskovitu kosicu koja razdvaja Medin dolac i Šikić jataru.

Provlačeći se kroz grmlje uspijevamo. Put je zarastao, ali se pozna. U pogonu su bili pila, škare

i sjekira. Tako radeći, sretni što smo pronašli put, ubrzo smo se našli na Piskovitoj kosici, važnom križanju puta Oštarije - Šugarska duliba i puta Brušane - Piskovita kosica - Ždrilo - Javorovac - Rudelić Rastovci - Rudelinka. Tu na Piskovitoj kosici smo se odmorili i spremili alat te se »naronužali« kistovima i bojom da bismo na povratku markirali cijeli put sve do Brušanske dulibe.

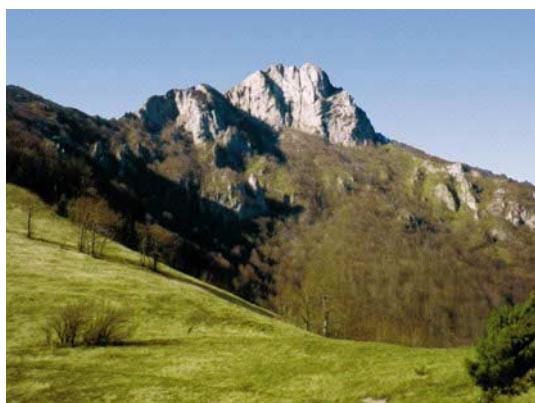
Put je zanimljiv jer se neprestano izmjenjuju šumarci, proplanci, doci, klanci... Za prolazak od Brušanske dulibe do Piskovite kosice potrebno je otprilike dva i pol sata. A odatle? Kud god tko hoće. Izbor je velik. Preporučila bih nastavak puta prema Ždrilu, sedlu između Ždrilskog kuka i Vlake. Taj se put spaja na markirani put koji dolazi iz Šikić jatare. Označili su ga planinari »Zagreb - Matice«, a vodi preko Javorovca sve do Rudelinke na moru. Za cijeli prijelaz preko Velebita od Brušana do Rudelinke potrebno je oko sedam sati hoda.

Eto, tako je jedan od starih putova preko Velebita ponovno označen i oživljen.

KLEK - BOTANIČKI VRT

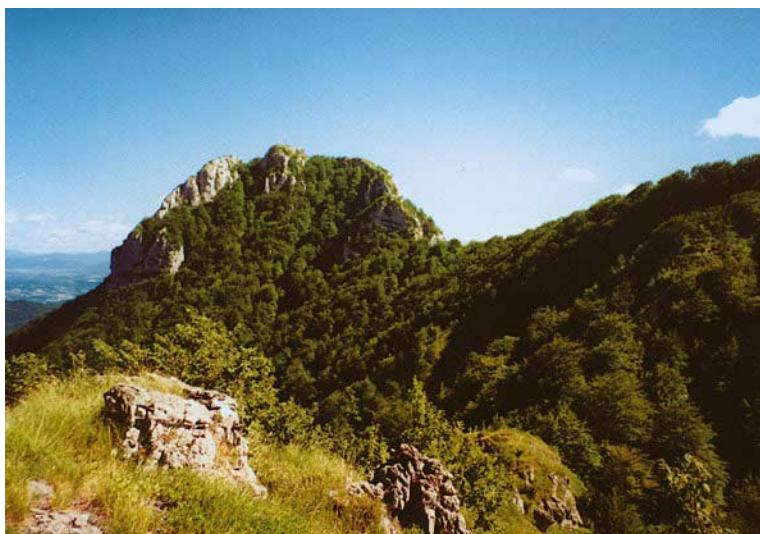
ZVONKO TRDIĆ, Ogulin

Već četrdesetak godina, kraj staze što od Bjelskog vodi na Klek, stoji ploča s natpisom: »ČUVAJMO BILJE KLEKA!«. Toliko smo na nju navikli, da je danas gotovo i ne zapažamo.

Ona nastoji upozoriti da je taj jedinstveni masiv, nastao igrom prirode u podatnom jurskom vapnencu i dolomitu, vrlo vrijedan botanički lokalitet.

Vegetacija Kleka, koja dijelom predstavlja ostatke tercijarne flore, privlačila je od davnina pažnju prirodoslovaca. Već u 17. stoljeću Klek se našao u putopisima J. W. Walvasora i B. Hacqueeta, kada su prvi puta spomenute i neke klečke biljke. Klek je posjetio i saski kralj Friedrich August 1838. g. u pratnji tadašnjeg ogulinskog časnika Josipa Jelačića, te naši botaničari J. Schlosser i Lj. Vukotinović 1852. godine. Klečku floru proučavali su J. Kugy, C. Marchesetti i M. Tommasini. Među brojnim istraživačima, vrijedno je istaknuti D. Hirca te I. Horvata i njegove publikacije.

Klečice

cije o livadama i rudinama Kleka (1930.-1949.). Novija istraživanja proveli su S. Bertović, V. Glavač, B. Klepka, A. Ž. Lovrić i Z. Pelcer sa suradnicima.

Na Kleku sa Klečicama, kao istaknutim stjenovitim vrhovima osobitih ekoloških prilika koje su uvjetovale rijetko bogatstvo biljnog svijeta, raste oko 600 biljnih vrsta iz 76 porodica. Klek je najpoznatiji hrvatski lokalitet na kome je izrazito razvijen fenomen vrhova, tj. pojava da se zbog osamljenosti i istaknutosti vrhova izloženih vjetrovima i znatno drugačijoj klimi, pojavljuju na nižim položajima biljke i biljne zajednice iz viših predjela. Zato se na ogoljenoj zoni, ovisno o nagibu stijena i izloženosti vjetru, već ispod 1000 m razvijaju uz predplaninske i prave alpinske zajednice, kao što su, primjerice, predplaninska šuma bukve, klekovina bukve, klekovina malolisne lipe, šikare velelisne vrbe, zajednice stjenjača...

Od rijetkih vrsta flore, koje su ujedno zaštićene, spomenut će samo neke: kitaibelov jaglac (*Primula Kitaibeliana*), ušljivac (*Pedicularis brachiodonta*), čupavi sleč (*Rhododendron hirsutum*), hrvatska bresina (*Micromeria croatica*), kluzijev encijan (*Gentiana clusi*), lincura (*Gentiana lutea*), gavez (*Symphytum*), sitno devesilje (*Seseli malyi*) i niz drugih rijetkih vrsta.

Svih ovih biljaka, primjerice, ima i na Velebitu. Masiv Velebita proteže se u dužini od 145 km, a širina mu varira od 10 pa do 30 kilometara.

Gotovo sve spomenute biljke na Velebitu rastu, uglavnom, na visinama iznad 1400 m. To zapaženje zorno prikazuje zbog čega je još Klek poseban. On je ustvari čudo prirode. Na Kleku, svih šestotinjak spomenutih vrsta raste na prostoru 1200x400 metara, na visini ispod 1181 m. Dakle, cijelo ovo područje odgovara veličini jednog osrednjeg botaničkog vrta! Ne vjerujem da igdje postoji sličan primjer!

foto: Zvonko Trdić

Iz navedenih podataka je lako zaključiti da je područje Kleka, zbog svoje malene površine, vrlo ranjivo. Uništivši samo jedno stanište neke od navedenih biljaka, sva je prilika da smo Klek osiromašili za desetinu ili čak četvrtinu jedinki pojedine vrste. Na to je, vjerujem, mislio onaj tko je postavio ploču s natpisom »ČUVAJMO BILJE KLEKA!«.

Kitajbelov jaglac

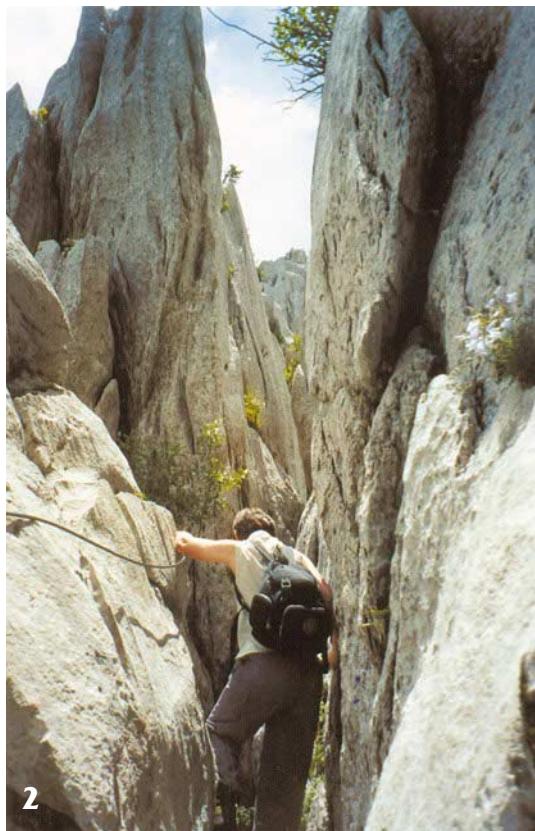
foto: Zvonko Trdić

U BIJELIM I SAMARSKIM STIJENAMA

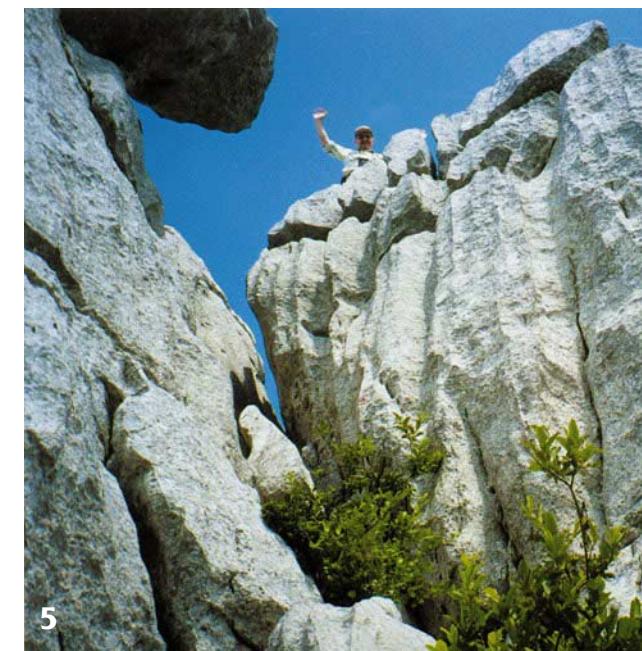
fotografije: VLADIMIR ROJNIĆ, Pula

1

2

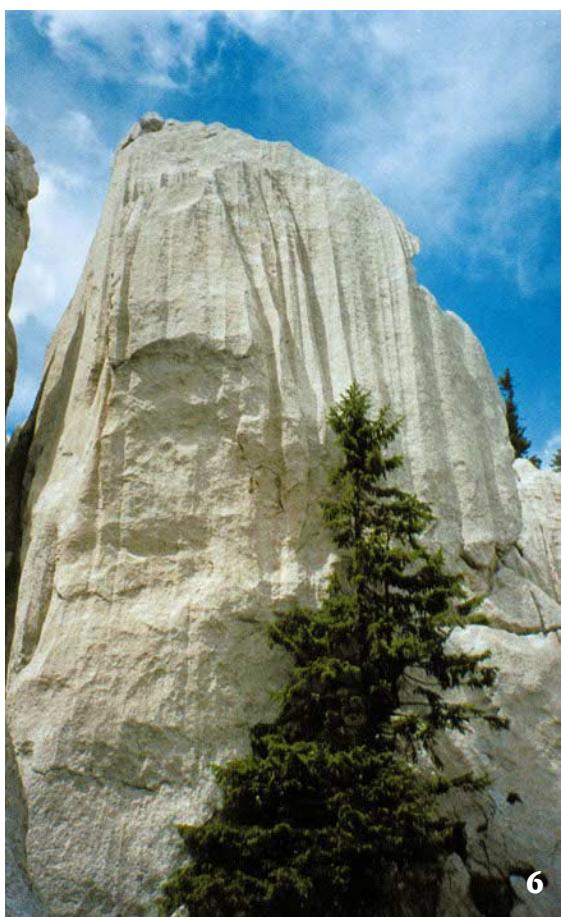
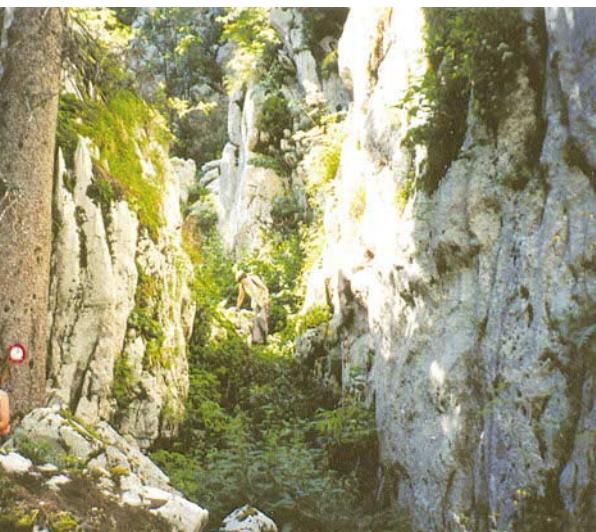

5

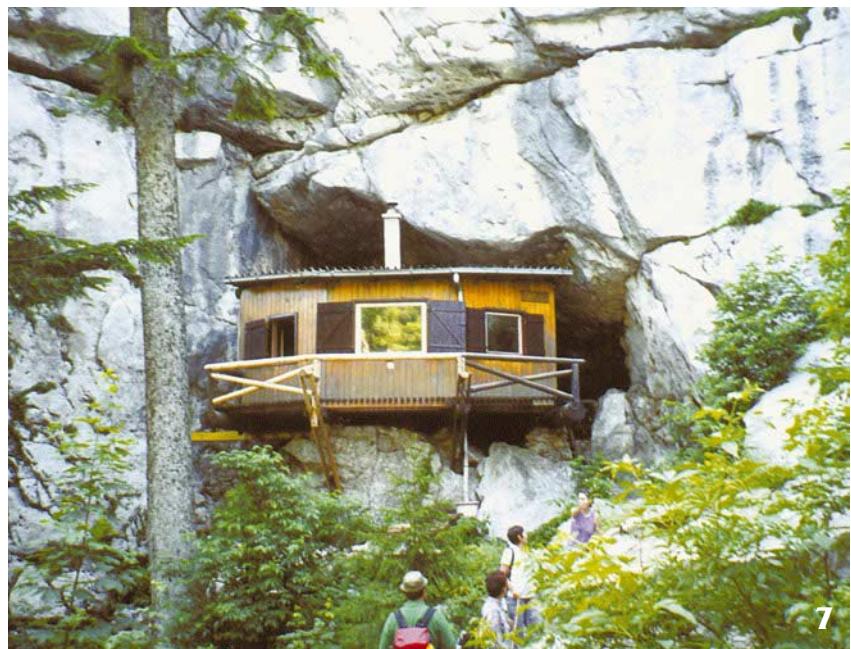
Na slikama 1, 2, 3 i 4.:
Bijele stijene

Na slikama 5, 6 i 7:
Samarske stijene

6

7

NA ANKOGELU IZNAD 3000 M

TOMISLAV PAVLIN, Zagreb

Poznato austrijsko turističko mjesto Mallnitz (1191 m) u Koruškoj okruženo je brojnim planinskim vrhovima koji sežu i preko 3000 m. Većina tih vrhova nalazi se u Nacionalnom parku »Höhe Tauern«, a jedan među njima je i slikoviti Ankogel (3252 m).

Kroz Mallnitz prolazi magistralna željeznička pruga, koja se probija kroz planinski masiv tunelom dugim 8552 m i povezuje poznata turistička mjesta Böckstein i Badgastein. Tu su i poznata skijališta. Prema Ankogelu, s visine od 1260 m vozi gondola na 2530 m. Zimi žičara pruža posebne užitke skijašima, dok je u drugo vrijeme dragocjena pomoć onima koji žele lakše prići alpskim velikanim.

Preko kamenih blokova do vrha

foto: Tomislav Pavlin

Nakon niza »domaćih« planinskih vrhova, nekolicina nas skijaša koji smo skijali na spomenutom skijalištu, poželjeli smo obići vrh Ankogela. Obavijesti koje smo dobili od naših planinara iz Delnica i Mrkoplja, a koji su se lani uspeli na vrh, bile su optimistične. Prema karti i vodiču to nije bilo tako, jer ima nekoliko prijelaza preko ledenjaka i snježnika za koje bi trebale dereze. Međutim, vrijeme jakih vrućina koncem kolovoza stvorilo je povoljnije uvjete za uspon.

Vozilom smo stigli do donje postaje žičare i nakon pripreme krenuli ka vršnom grebenu, do planinarskog doma Hannoverhaus (2719 m), na jednom od vrhova. Morali smo to učiniti planinarski, pješice, jer subotom žičara ne vozi. Početak nije bio lak, ali lijepo vrijeme olakšalo je penjanje. Put vodi najprije strmim usponom kroz smrekovu šumu, pa prema srednjoj postaji žičare i preko skijaških terena stiže do Hochalmblicka (1940 m). Daljnji uspon nije bio toliko naporan, jer su vidici na okolne vrhove bili sve širi, a uz put su se nizali brojni izvorčići i potočići, kojih ovdje ima mnogo uslijed topljenja snijega. Da bi alpska idila bila još potpunija, pojavile su se i prave alpske krave, a mogao se vidjeti i poneki divojarac.

Dolaskom na gornju postaju žičare (2630 m) uspon još nije prestao jer se trebalo uzdići još 100 m do našeg odredišta i prenoćišta, planinarskog doma Hannoverhaus (2770 m). Taj je dom sagradila njemačka planinarska grupacija iz Hanno- vera 1911. godine na rubu planinskog grebena, pa pogled u duboku udolinu ispod nas djeluje poma- lo zastrašujuće. Svi okolni vrhunci dosežu do 3000 m i više, a ispod njih se lijepo vide lede- njaci. Iako naizgled nema prijelaza preko ledenjaka, tu vode i alpske obilaznice, koje su samo za iskusne planinare. Na zapadu se ističu triti- sućnjaci Grossglockner, Schareck, Hoher Sonn- blick i Hocharn, a desno od Ankogela šiljati Zellerspitzen i još južnije Sauleck.

Sutradan rano ujutro krenuli smo prema vrhu. Put najprije vodi silazno, jer zaobilazi velik odron kamenja. Uspon je sada mnogo teži, jer se ide između kršljivog i velikog odlomljenog kamenja, a treba prijeći i nekoliko snježnika i ledenjak »Lassacher Kees«.

No, zahvaljujući toplomu vremenu bilo je manje leda i snijega, pa smo lako došli do Malog Ankogela (3096 m), a nije više bio dalek ni glavni vrh. Tu nas je oduševio veličanstven vidik na ledenjake, osobito na Kleinelendkees, gdje su se vidjela dva naveza kako se polako kreću ka vrhu.

Nakon obavezognog slikanja kod križa, bilo je vrijeme za povratak. Neugodan dio je onaj gdje put vodi rubom grebena i stalna je opasnost da se poneki dio ne surva u dubinu. Bilo je i dobrog klizanja po ledu i snijegu, ali smo ipak bez većih teškoća iza podneva stigli u naš dom.

Odmor i užitak na vrhu

foto: Tomislav Pavlin

Što savjetovati budućim posjetiteljima? Iako visok preko 3000 m, Ankogel omogućava spremnom planinaru zahvalan i ugoden obilazak. Pristupi i prometne veze su dobre (osobno vozilo ili vlak) i potrebno je samo opskrbiti se dobrim vođicom i kartom te rezervirati noćenje.

Svim budućim posjetiteljima sretno!

GAMEBOSKOP

Kako smo jeli juhu od kornjače i što se poslije dogodilo

VLADIMIR MESARIĆ, Zagreb

Sredina srpnja 1971., istočna obala Grenlanda. Pet članova Prve hrvatske alpinističke ekspedicije »Grenland 71« muvalo se po baznom logoru na samoj obali Kangerdluqssuatsiaq fjorda. Bili su ispunjeni mirom i zadovoljstvom pobjednika. Pa kako i ne bi: u prvi deset dana ekspedicije (naše prve prave alpinističke - na drugi kontinent!) riješen je glavni cilj pohoda - ispenjan je težak i dugačak prvenstveni smjer na još neosvojeni Ingolfjeald (2560 m) - četiri dana uspona, 50 ispenjanih dužina od III do VI, A1, A2, isto toliko dužina u spustu absajlom (11 sati neprekidnog absajlanja...).

Ostala dva člana pohoda gibali su na skijašima prema unutrašnjem ledu - ledenjakom obeća-

vajućeg imena *Thank God Glacier*. U tom su trenutku, vjerojatno na »en ten tini...«, izabirali za cilj jedan od nebrojenih neosvojenih vrhova...

U bazi, na obali našeg fjorda neizgovorljivog imena, mir i tišinu remetilo je jedino zujanje komaraca i pucketanje stoljetnog leda koji se topio u moru. Netko je spomenuo ručak, no teško je odrediti u koje doba dana je to bilo jer je sunce gotovo neprestano na nebnu.

- Mogli bismo probati onu konzervicu koju smo neki dan našli u »Sunčevoj dolini«.

- Da nije malo prestara?

- Vjerojatno nije. To je sigurno od Derekove ekspedicije prošlog ljeta. A i nije tako jako hrđava.

- A što je uopće u toj konzervi?
- Juha od kornjačinog mesa.
- To još nisam probao, možda bismo mogli...

Sve su dvojbe brzo uklonjene i konzerva je donešena u »kuhinju«.

- Pazi kaj piše: razmiješati dvije unce u tri pinta vode! Kipuće vode.

- ??
- Koliko je to »unca« a koliko je to »pinta«?
- Na konzervi piše da sadrži 6 i 3 unci...
- A pinta ti je mjera za čašu piva u pubovima.
- Dobro, i jedno i drugo ćemo »od oka«!

Bazom se raširio miris petroleja s kuhalama: jedna od najljepših uspomena iz brda. Velikih. Nakon nekog vremena, kad se približavao trenutak vrenja...

- Dodaj mi ono za hvatanje lonaca - javio se trenutni kuhar

- Dakle, ti bi hvataljku za posude...evo, hvataj!

Hvataljka je poletjela zrakom i bila uhvaćena sigurnom rukom gladnog alpinista. Ostali započnu laganu konverzaciju - tek da ubiju vrijeme do juhe.

- A što bi bilo da nemamo hvataljku za posude?
- Uzeli bismo prvu stvar koja nam padne pod ruku a pomaže, to je bar jasno.
- Na primjer, ove čarape koje se suše pored šatora...

- Ili rupček, iz džepa.
- Malo mokar od onoga iz nosa.
- Ne nudite baš neka prihvatljiva rješenja.
- Zapravo bi trebalo imati kuhinjsku krpnu.
- Ne sjećam se da sam to video u popisima opreme za ekspediciju.

- Kada se bolje razmisli, hvataljka za vruću posudu je jedan od najvažnijih dijelova opreme. Bez toga si u prilično zafrknutoj situaciji. Kao i bez »jajeta« za čaj.

- Točno. Pogotovo u slučajevima kad se kuha na otvorenoj vatri.

- Tako važan dio opreme zaslужuje posebno ime!

U međuvremenu je juha bila gotova i društvo

je prionulo jelu. Većina je probala 2-3 žlice, uz komentar: »Ima zanimljiv okus«. Jednom članu se juha jako dopala, pa je nastavio skoro do kraja. Ostalo je još i za ribe, tu na tri metra od kuhinje. Konverzacija o hvataljki za posude se nastavila:

- Hvataljka za posude je zapravo genijalan izum: krajnje jednostavan, a bitan.

- Trebalo bi joj dati takav naziv da se odmah vidi značaj i profinjenost te stvari.

- Nešto kao instrument, npr. medicinski.

- Misliš kao »stetoskop«?

- Da, tako nešto. Nešto na »...skop«.

Počelo je nabacivanje najrazličitijih »skopova«: rukoskop, prstoskop, itd. Tko bi se svega sjetio.

- GAMEBOSKOP!

- Kaj ti je to?

- To nije niš. U tome i je štos. To jest, do ovog trenutka. Od sada bismo mogli hvataljku za posude zvati »GAMEBOSKOP«.

- Ma daj...

Prevrtalo se još pola sata po različitim »skopovima«, dok se opet nismo vratili na GAMEBOSKOP. Autor je branio svoje djelo:

- Riječ je prava. Dobro zvuči i lako se izgovara na svim jezicima. Zvučna je i lijepa.

- Kao, na primjer »Kodak«.

- E, upravo to. Kao »Kodak«. Ništa ne znači, a svi znaju o čemu je riječ.

Pet članova Prve hrvatske alpinističke ekspedicije »Grenland 71« odlučilo je tog poslijepodneva, u srpnju ljeta Gospodnjega 1971., da će se hvataljka za posude u hrvatskom alpinizmu i speleologiji nazivati »GAMEBOSKOP«. Nisu stali na tome. Još su dobar dio dana izmišljali različite riječi, no niti blizu tako uspešno kao za »hvataljku za posude«.

ŠTO JE POSLIJE BILO...

Pola sata nakon juhe od kornjače Dado se na obali izvrnuo na leđa i stenjao od grčeva u želuču. Očito mu se juha od kornjače previše dopala.

Kolovoz 1999. godine. Plato iznad Refuggio Aiguille de Gouter, 3880 m, planinska skupina Mt. Blanc:

- Nevene, dodaj mi gambač.
- Evo odmah, samo da ga nađem...

Naš »gameboskop« očito živi već skoro trideset godina. Izmislio ga je Luka, Hrvoje Lukatela, inženjer geodezije i snimatelj na ekspediciji. Danas živi u Calgaryu u Kanadi. Ostali članovi pohoda bili su: Branko Šeparović, tada student strojarstva, danas dipl. inž. istog; Marijan Čepelak, tada student geologije na PMF-u, danas je dipl. inž. geologije. Kao što čitatelji već znaju, on živi i radi na Palma de Mallorci; Neno Čulić iz Splita, tada već zaposlen, smrtno je

stradao u »Križu Užbe« na Kavkazu, u srpnju 1974.; Dado, Vladimir Mesarić, tada student elektrotehnike, danas dipl. ing., ali ne može bez putovanja pa ima putničku agenciju. Ostala dvojica iz ekspedicije, koji nisu sudjelovali u epizodi »gameboskop« jesu: Jerko Kirigin, tada netom diplomirani fizičar i vođa ekspedicije, koji danas radi na Hidrometeorološkom zavodu i brine se za povijest vremena, i Dolfi Rotovnik, najstariji član pohoda, koji je tada već imao djecu i radio u Kopenhagenu.

ESPERANTISTI POHODILI PLATAK!

VANJA RADOVANOVIC, Zagreb

Došao je i prošao još jedan rujan, a s njim i još jedan MKR, već dvanaesti po redu...

Što je MKR? Pažljiviji čitatelji »Hrvatskog planinara« sjetit će se da su se već sreli s ovom kraticom u broju 7-8, 2001, no da podsjetimo: MKR (ili MontKabana Renkontigxo) je međunarodni planinarski esperantski susret koji okuplja ljubitelje planina i esperantiste već 12 godina sa ciljem zbližavanja i upoznavanja esperantista i planinara iz raznih zemalja, a pomoću međunarodnog neutralnog jezika esperanta. Većina esperantista, uz upoznavanje različitih ljudi i kultura (što je i jedan od glavnih ciljeva esperanta), voli i prirodu i ima smisla za ekologiju, tako da je spoj planinarstva i esperanta prirodan, a dugovječnost i tradicija ovog susreta to i potvrđuje. Prvi MKR organiziran je 1989. godine i prvih 10 susreta održano je u Austriji u organizaciji Austrijske esperantske mladeži, a sljedeća dva, prošlogodišnji na Vršiču u Sloveniji i ovo godišnji na Platku u Hrvatskoj, su organizirala je Hrvatska esperantska mladež.

I, kako je to izgledalo ove godine?

Organizatori su ove godine priželjkivali načeći MKR dosad i što je moguće međunarodniji. Početkom rujna je i izgledalo da će tako i biti, jer je preko 50 sudionika prijavilo svoj dolazak. Uz velik broj sudionika iz Hrvatske (koji su i inače bili vrlo brojni na svim susretima dosad) prijavili su se i sudionici iz ostalih zemalja srednje Europe, a svoj dolazak su čak najavili i esperantisti-ljubitelji prirode i planina iz Afrike (Kongo) i Azije (J. Koreja). Na žalost, tjedan dana prije početka susreta počeli su pristizati otkazi - možda

Na vrhu Risnjaka

foto: Vanja Radovanović

Na livadama pod Međuvrhom

foto: Vanja Radovanović

je na to utjecao i nikad kišniji rujan, no ponajveći krivac su bile viroze koje su poharale ne samo potencijalne hrvatske sudionike, već i one u inozemstvu. S druge strane, izvaneuropski gosti morali su dolazak otkazati zbog teškoča s vizama (sjetite se, 20-ak dana prije dogodio se tragičan događaj u New Yorku ...).

Napokon, u četvrtak, 27. rujna počeo je i sam susret, a organizatori su se još uvijek pribojavali svakog telefonskog poziva i e-maila kojima su pristizali otkazi. Prestanak kiša i lijepa prognoza nisu nas jako radovali - čemu lijepo vrijeme, ako većina ljudi neće doći?

Ipak, predvečer su počeli pristizati sudionici u dom »Sušak« na Platku. Naposlijetu nas je bilo 28 iz Hrvatske, Slovenije, Italije i Mađarske. Raspoloženje je raslo, razmjenjivali su se pozdravi, novosti, tračevi ... većina ljudi se uživo vidi tek nekoliko puta godišnje, na raznim esperantskim susretima, tako da treba iskoristiti priliku za druženje.

Petak je osvanuo sunčan i savršen za planinarenje i kolona je krenula prema Snježniku. Na

vrhu nas je dočekao prekrasan vidik koji je sezao od Triglava, Karavanki i Kamniških Alpa na sjeveru do Velebita i svih otoka Kvarnera na drugoj strani, a obližnje šume su se baš obojale u prekrasne jesenske boje. Umjeran vjetar nas nije smetao da iskoristimo priliku i uživamo skoro dva sata na vrhu. Nakon dugog odmora skupina se razdijelila na dva dijela - entuzijasti su krenuli prema Risnjaku, a ostali prekrasnim grebenskim putem prema Guslici. Pisac ovih redaka se pri-družio potonjima i uživao u lijepom danu i pejzažima, a još i više zato što je i jednogodišnji sin u ruksaku na leđima bez puno pogovora izdržao cijelodnevni izlet - najviše su mu se svidjele livate po kojima je mogao puzati do mile volje za vrijeme odmora.

Nakon ovakvog dana nije teško pogoditi od čega se sastojao večernji program: prepričavanje dojmova, nastavak priča od prethodne večeri i društvenih igara.

Subota je već na startu podijelila ljudstvo. Ambiciozniji su krenuli autima do Potkilavca, odakle su napravili lijepu kružnu turu kroz Mudnu dol preko Fratra i Hahlića nazad do auta (po-duži izlet te klinove i sajle Mudne doli uspješno je izdržao i 4-godišnji Balint!), a skupina Mađara je čak iskoristila priliku i okupala se nakon izleta. »Nakon 20 godina ponovo u Jadranu!«, rekao je Andrasz, jedan od sretnih kupača. Oni manje ambiciozni su se zadovoljili ciljevima u okolini doma - od Jasenovice se brzo odustalo kad se vidjelo da je markacija jedva vidljiva, a staza potpuno zarasla i neprohodna za planinara sa djetetom na leđima, ali kratki uspon na Sleme je bio vrlo lijep. No, već su stigli oblaci i magla, tako da je vidik s vrha sezao tek do prvih stabala.

Ove večeri su se uz tradicionalne planinarske priče (»Tko ima veći žulj?«, »Tko se više uplašio na sajlama u Mudnoj doli?«, »Tko može pojesti više jote?« i sl.) igrale i razne igre i do iza ponoći, jer sljedeći dan je već nedjelja, dan oproštaja od Platka, našega gostoljubivog domaćina Valtera i njegove kuharice i pomoćnice. Oproštaj je ubrzalo i vrijeme - dom je bio okružen oblacima i nebo je visjelo nad glavom.

Preostao je samo oproštajni ručak, pakiranje, posljednji pozdravi i poljupci i ... vidimo se sljedeće godine - gxis la venonta MKR!

ŠIFRA 115

Plamen jedne svijeće može upaliti tisuće drugih svijeća, a da ni malo ne izgubi na svjetlosti (Salomon)

Dan krajem studenog ima reviju svojih mogućih kreacija: red magle, red pahuljica, red kiše, red susnježice, sve pod sivilom gustih oblaka što zapinju u krošnjama stabala. Ivanščica je još prošarana bojama jeseni, prigušenih izmaglicom nad dubokim joj tamnim klancima, punim vlage i tajnovitih zakutaka. Dan kad sunce nema šanse ni proviriti. Tako i pristoji danu žalosti - sivilo, samo sivilo i vlažna hladnoća što prodire kroz kožu.

Netko je negdje pogriješio. Nije moguće. Nebeska administracija! Dogovor je bio - do 115! To nam je bio pozdrav, to je bila lozinka, tako su završavale sve razglednice natiskane mnoštvom žigova s vrhova i transverzala. Živeli do 115! Pa tek mu je 98 godina!

Iza mokre zavojite ceste Gotalovec, nekad poznat po kamenolomu, meni po prečacu do bila Ivanščice, danas okupljalište starih prijatelja planinara, pri crkvići sv. Petra. Posljednji pozdrav legendi zagorskog planinarstva, našem Lujčeku.

Tiha žalobna skupina, sve poznata lica, s tugom u očima, al' čvrstim, toplim stiskom ruke. Sjećaš se ...? Iza svakog čela svoj film...

Prvi susret: na klimavoj staroj drvenoj piramidi na vrhu Ivanščice - čopor deriščadi, a striček Lujo priča priče o ugljenarima i dusima planine, pod žmirkavim ivanjskim zvjezdama.

Moj prvi pohod u Alpe, vatreno u Triglavskoj stijeni i mokro krštenje na Komarči.

- Deklica, evo ti ruka!

DUNJA HORVATIN, Oroslavje

LJUDEVIT HERCEG - LUJČEK

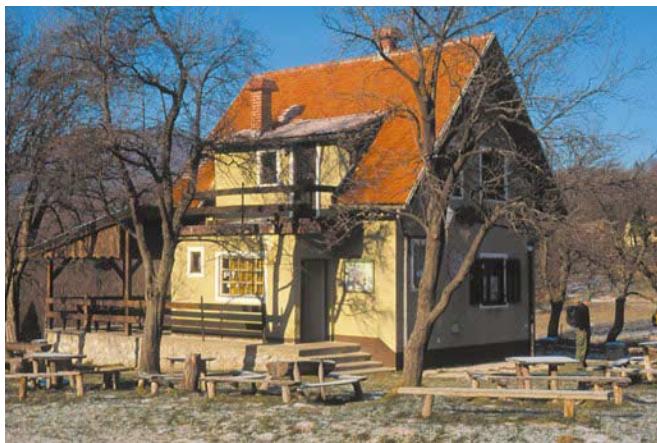
Rođen je 12. siječna 1903. u Maču, gdje je proveo i svoje djetinstvo i školovanje. Nakon položenog bilježničkog ispita 1928. postavljen je za bilježnika općine Budinščina. U Budinščini savija i svoje obiteljsko gnijezdo. Njegovo polje rada bilo je cijeli budinščinski kraj, sudjelovao je u svakoj korisnoj akciji u općini a njegovo ime ujedno je i značilo uspjeh...

Još kao mladić volio je prirodu i planine te počeo planinariti samoinicijativno uz svoje prijatelje. Godine 1952. osniva HPD »Milengrad«, teだlje aktivno planinari, obilazeći planine po cijeloj Hrvatskoj, Sloveniji te Austriji i Njemačkoj.

Njegova ljubav prema planinama pretvorila se u veliku zaslugu za izgradnju planinarskog doma na Pokoju (434 m). Članovi PD »Milengrad«, povodom 45. obljetnice Društva odlučili su planinarski dom na Pokoju prozvati Lujčekovom hižom, a stazu od Gotalovca do doma kojom je najčešće hodao Lujčekovom stazom.

Lujček je umro 24. studenog 2001. u 99. godini života.

Zvonimir Zozoli

Planinarski dom »Lujčekova hiža«

foto: Alan Čaplar

Nezaboravne zimske večeri uz pucketajuću peć doma na Ravnoj gori kad su uz ples tinjajuće svjećice, iz svakog mračnog kuta sobe izvirivali mali šumski patuljci, a iza prozora noć smrkavali gorski gorostasi. I plamičci logorske vatre što je dogorijevala pred šatorima na mekoj velebitskoj kosi. Mjesec se nagibao nad daleke Alpe, a mi se još nismo dali u šatore. Bilo je tako zanimljivo biti bilježnik u Varaždinu početkom 20-og stoljeća! I poznati sve brege i dole!

Svitanje nas je našlo stotinjak metara više, na kamenitoj, kvrgavoj glavi Malog Rajinca. Da živim od danas još 115 godina, slika tog trenutka ostala bi nepromijenjena do najmanjeg detalja: između dubokog plavetnila baršuna neba i namreškane svilene pućine tanak srebrni rub, što se neprimjetno topi i oblijeva plutajuće otoke i oblake, da bi u sljedećem treptaju oka sve preraslo u vatromet, u prasak nezemaljskih boja. S desne mi strane Lujček, prekriži se i klekne. Klecam kraj njega, pogнуте glave, općinjena prizorom rađanja novog dana, prožeta strahopoštovanjem, kao da je iza one nestvarne ljepote nebeske koprene samo Božje lice.

Ako je do tad tinjala iskra, sad je gorio plamen. Tak prekrasna je ova zemlja, deklica!

Na Zavižanu je tog dana bilo preko tisuću planinara. Iz tisuću grla velebitskim se šumama i dolima orila hrvatska himna, predvodena Veče-slavom Holjevcem, tadašnjim predsjednikom HPS-a. Bilo je to 4. srpnja 1963. Lujček je čistim krajičkom velike maramice otirao nešto što mu je vjetar donio u oko. U oba oka.

I mene je napadala neka buba uzbuđena jekom između Rožanskih kuko-va i Tulovih greda, između Risnjaka i Alana, između Strahinjšćice i Biokova... Vatra se rasplamsala u buktinju.

- Sjećaš se...? Nova godina 1970. na Strahinšći i ponoćna poruka uz dignute čaše »teci Savo, teci Dravo... I sljedeće proljeće ... Ako su sjećanja alati za izgradnju samoga sebe, jednog ču dana osvanuti kao Eiffelov toranj...

Malo zvonce koje prati posljednji dio puta oglasilo se cinkajući. U štajerskim i zagorskim selima uz slovensku granicu zovu ga - hinavček, ili zafrkant. Nešto, ili netko, nalik Petrici Kerem-puhu što se sitno, vragolasto smijulji dami u bijelom, jer nije temeljito obavila svoj posao: po-brinula se samo za umorno, istrošeno tijelo, dok je ono drugo, bitno, ostalo živo, zapaljeno usput, davno negdje, nekad, u srcima suputnika i prijatelja.

U tom trenutku, nekim je čudom kroz pukotinu u gustim oblacima provirilo sunce, prelazeći kao potezom kista padinama Ivanšćice, šarajući je purpurom i zlatom. Niski kosi zraci klizili su šustavim lišćem i mnoštvom cvjetnih glavica na ljesu. Sunčev pozdrav.

A onda je neka velika ruka okrenula prekidač i čarolije je nestalo. Tamna sjena nadvila je i ljude i kraj podno gore, a prve su grude zabubnjale u dubini. To ne mogu. U nekom vijencu upleteni plavi irisi, nalik onima na samom vrhu Kajbumščakove staze.

Tog kasnoproletnjog jutra namještali smo naše amaterske fotoaparate trudeći se uhvatiti sunce u kapljici rose na nježnoj latici Iris kroatice, tog dana našeg posljednjeg planinarskog druženja.

- Deklica, dopelaj mi klince na Pokojec!
Živeli do 115!

Plavi cvijet lagano dotakne meku zagorsku zemljicu, s udahnutim pozdravom prijatelju s planinskih staza. Uz mali zavjet: plamičak onoga davnog velebitskog dana ide dalje - uz pomoć mojih malih prijatelja - bar do 115!

JOSIP KEČA (1918.-2001.)

Još jedan veteran požeškog planinarstva nije više među nama. Riječ je o Josipu Keči, koji je preminuo u 84. godini života. Pokopan je 23. listopada na požeškom groblju sv. Elizabete. Komemorativni skup, u naznoćnosti najbliže rodbine, održan je u društvenim prostorijama HPD »Sokolovac«, a počasnu stražu uz odar držali su njegovi najbliži planinarski prijatelji.

Josip Keča, rođen je u brojnoj obitelji u Zavalju kod Bihaća, gdje je pohađao gimnaziju. Odrastao je s pogledom na vrhove Ličke Plješivice. Kao pripadnik domobralskih postrojbi, kraj II. svjetskog rata dočekao je u Slavoniji. Poslije ponovnog služenja vojnog roka u novoj državi, radio je kao službenik u Osijeku i Slavonskom Brodu, a od 1946. živio je u Požegi. Tu je uz rad završio studij za upravnog pravnika. Uzoran je obiteljski čovjek, ali i koristan društveni djelatnik. Tako je član Pjevačkog društva »Vijenac« od 1946. godine, a član PD »Sokolovac« od dana njegove obnove u veljači 1950. godine. Kao planinar obavljao je različite dužnosti, uključujući i posao tajnika. O njegovoj djelatnosti možemo čitati u knjizi Antuna Petkovića »S požeškim planinaram Papuk-planinom«, te knjizi Rudolfa Helija »Stoljeće požeškog planinarstva«. Primjerice, bio je i član Skijaške sekcije, koja je nekada djelovala u sastavu Društva, a pretplatnikom »Naših planina« postao je 1950. godine. I njegova supruga, te dvije kćeri, dok su boravile u Požegi, bile su aktivne članice Društva. Svoju pripadnost ličkim korijenima s ponosom je isticao, a pjesmu »Zalajala kuja povrh Slunja«, redovno bi zapjevao na planinarskim izletima, putovanjima i skupovima.

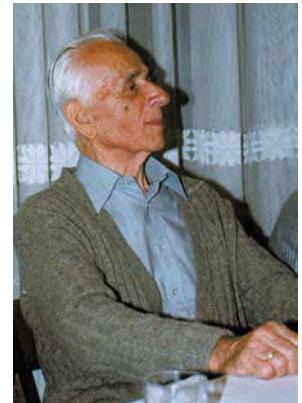
Nema više Josipa Keče, ili »dida Keče«, kako su ga od milja zvali njegovi mladi kolege, članovi »Vi-jenca«, koji su na pogrebu otpjevali nekoliko njemu najdražih skladbi.

Ivan Jakovina

IVAN STIPETIĆ - PEPIĆ

Dana 1. studenog 2001., u 97. godini života, preminuo je najstariji ogulinski planinar Ivan Stipetić - Pepić. Rođen je 8. listopada 1905. godine u Ogulinu, gdje je izuzeo za trgovca. Planinarstvom se bavio od najranije mlađosti. Početak njegove planinarske djelatnosti u uskoj je vezi s početkom organiziranog planinarstva u gradu podno Kleka.

Naime, 8. prosinca 1921. godine u Ogulinu se obnavlja rad Podružnice Hrvatskog planinarskog društva. Ivan Stipetić je tada izabran za tajnika. Podružnica broji 55 članova i razvija živu aktivnost, kojoj Pepić daje velik doprinos.

Rad Podružnice zamire u vrijeme diktature kralja Aleksandra Karađorđevića (1929. god.), ali se ponovo pokreće 1935. godine. Tajnik Podružnice ponovno je Ivan Stipetić - Pepić. S Ferdrom Uršanom razvija skijašku sekciju te sudjeluje u brojnim planinarskim pochodima. Godine 1938. jedan je od četvorice Ogulinaca koji se prvi uspinju na Triglav u Julijskim Alpama. Kada se 1950. godine osnovalo Planinarsko društvo »Klek« Pepić je biran za blagajnika.

U kolovozu ove godine pohodio je Modruš i Bjelolasicu. Želja mu je bila da na Kleku proslavi svoj stoti rođendan. Znao je reći: »Da mi je još do sto, a onda neka umre tko hoće!...«

Zvonko Trdić

HVALA UREDNIM PRETPLATNICIMA!

Zahvaljujemo svim pretplatnicima našeg časopisa koji su već uplatili preplatu za 2002. godinu, a one koji to još nisu učinili molimo da to što prije učine. Detaljne upute o načinu ispunjavanja uplatnice donijeli smo u prošlom broju.

Hrvatski planinarski savez i Uredništvo »Hrvatskog planinara«

NOVI PRISTUPI NA VRHOVE HRVATSKE OBILAZNICE

Koncem prošle godine Komisija za planinarske putove HPS uredila je pristupe na nekoliko vrhova Hrvatske planinarske obilaznice:

Ozeblin (1652 m) - najviši vrh Ličke Plješivice

Prilaz pod Ozeblin moguć je osobnim vozilom ili autobusom od Udbine, prvo asfaltom, a poslije dobrom makadamskom cestom prema Donjem Lapcu do prijevoja Kuk, prije kojega (16 km od Udbine) treba produžiti ravno (vidljive nove markacije). Automobilom se može još 2 km, a dalje se može samo pješice. Od skretanja s ceste Udbina - Donji Lapac potrebno je 1 h i 45 min do velikog zavoja, gdje markacija u balgom spusti stiže do skretanja na šumsku markiranu stazu. Njome treba prvo kroz šumu na greben, a po izlasku na goli teren stiže se do telekomunikacijske ploče na vrhu za 45 min. Ukupno je potrebno 2 h i 30 min.

Oštri Medvedak (889 m) u NP Plitvička jezera

Od ulaza 2 (turist-biro i parkiralište) markirani pristupi vode kroz visoku bukovu šumu po davno izgrađenim šetnicama sve do vrha. Vidici s vrha pružaju se prema sjeveru (Grabovac, Slunj) i sjeveroistoku (prema Bosni). Za uspon je potrebno ukupno 1 h i 30 min laganog hoda.

Za povratak se preporuča šetnica preko Tupog Medvjedaka i Turčića (lijep pogled na Plitvička jezera). Po silasku stiže se do ulaza 1, te parkirališta kod »Ličke kuće«. Ukupno vrijeme obilaska je 3 h i 45 min.

Sv. Jure (1762 m), najviši vrh Biokova

Najviši vrh Biokova približen je bolje s kopnene strane obnovljenom markiranom stazom iz Turije i još prije uređenom stazom iz Milića kod Zagvozda. Za uspon treba 4 h hoda, potkraj jačim usponom. KT obilaska dokazuje se fotografiranjem ispred natpisa vrha kod kapelice Sv. Jure.

Sv. Nikola (628 m), najviši vrh otoka Hvara

Vrh Hvara približen je markacijom iz Dola (kod Starog Grada). Za prilaz može se koristiti trajekt iz Splita i dalje autobus, s kojega treba sići na autobusnoj stanici u Dolu. Put kroz borovu šumu polazi prema vrhu slabijom makadamskom cestom, a potkraj

stiže kao ugodna staza na kameni greben do križa i kapelice.

Drugi pristup polazi iz mjesta Svirča, penje se udolinom pokraj brojnih vinograda i makadamskom cestom stiže na visoravan Poljica. Odатле dalje markacija vodi planinarskom stazom do kapelice na vršnom grebenu. I s jedne i druge strane oko 2 h i 15 minuta. Zahvalna je tura iz Dola na vrh sa spustom na drugu stranu.

Tomislav Pavlin

NA VRANJI KUK ZA POLA SATA

S Velebitskog planinarskog puta na samome kraju (odnosno početku) Premužičeve planinarsko-turističke staze nadomak Stupačinova, počinje put na ovaj do sada neposjećivani kuk. Do Maloga Papratnjaka kroz rijetku bukovu šumu vodi nas dobra nekadašnja staza. Rivinama i rudinama obraslima oštrom travom uz rub šume penjemo se do sedla što neznatno razdvaja greben. Lijevo je markacija za Široki kuk, a mi odlažimo desno najprije na vidikovac, a zatim ponovno kroz šumu u smjeru Vranjega kuka. S omanjega proplanka na pola puta uspona otvara se pogled na Crni Dabar i vrhove prema Rusovu. Pod samim vrhom na desnu stranu ne propustite još jedan vidikovac, dno Prpić dulibe vam je pod nogama, preko puta Badanj, a južno oštarijska visoravan te brojni vrhovi južnog Velebita. Na prostranoj terasi završava uspon jer se u penjanje na vršne stijene bez osiguranja ne treba upuštati. Vranji kuk sa svoja 1121 metar visine nadovezuje se na znatno viši Žuti kuk, ali nimalo ne zaostaje u raskošnosti oblika, koja je više naglašena na sjevernoj strani. Ova staza, već dobro ugažena staza u svega nekoliko mjeseci postojanja, značajna je ne samo zbog Vranjega kuka nego i zbog spoja s grebenskom stazom, koja vodi preko Škrbine, Širokoga kuka i Butinovače do Dabarske kose. Povezivanje svih dabarskih kukova jednom grebenskom neovisnom stazom koja je najvećim dijelom već gotova dobiva se obilaznica o kojoj će biti riječ drugom prilikom. Na ovom projektu radi la je i Ana Lemić. Ne zaboravimo sav značaj ove jedinstvene prirodne reljefne geomorfološke ljepote smještene u srcu našega Velebita.

Vlado Prpić

Vranji kuk foto: Vlado Prpić

Rajičin kuk nad Ravnim Dabrom

foto: Vlado Prpić

MOŽE SE I NA RUJIČIN KUK

Čak sa dvije strane moguće je uspon na ovaj, na prvi pogled neosvojiv kuk, smješten u središnjem dijelu Dabarskih kukova. Temelj mu je u Ravnome Dabru, a tu podno njega na rubu zaraštenoga polja nalazi se bunar Rujica po kojem je dobio ime. U spletu kukova i kučeljaka u Kukalinama, Rujičin Kuk dominira svojim rubnim položajem, a sam je visok nešto više od dvjesto metara. Do sada su vrh osvajali gotovo isključivo malobrojni penjači, uglavnom stranci. O njihovom prisustvu ovdje govori i upisna teka u tjesnoj kutijici na jednoj od vršnih stijena. S planinarske staze koja vodi od doma na Visibabu, na dionici šumske ceste, lijevo počima strm uspon »sa sve četiri«. Držeći se strogo markacija, na vrhu ste za desetak minuta. »Šetnjom« na drugu stranu spust je na cestu samo stotinjak metara dalje, i kod cisterne u koju se košnica nakuplja žlebjastim kanalima Rujičina kuka. Doživljaj prostora i osjećaj pobjede nad samim sobom govore više od ikakvoga opisa. Najljepši ukras u ovim stijenama su Kitabelov jaglac, Waldsteinov zvončić i Prozorski zvončić. Na kraju još nešto: ako se netko polomi na ovoj »stazi« krivci su jedna velika Ana i moja malenkost.

Vlado Prpić

RADOST MARKACISTA, KADA KOMISIJA PRERASTE U SEKCIJU

I konačno 25. listopada 2001. godine na temelju članka 16. Statuta HPD »Mosor« u Splitu i članka 55. Statuta HPS, te Pravilnika Komisije za planinarske puteve HPS - Skupština Markacijske sekcije HPD »Mosor« donijela je Pravilnik Markacijske sekcije HPD »Mosor«. Bože, kako to gordo zvući!

Počeli smo s radovima 18. siječnja 1999. godine, formirani kao komisija a nakon desetak godina doslovne neaktivnosti markacista u HPD »Mosor«. Istini za volju, cijeli teret markiranja ponio je naš preminuli član Damir Filipović. Radio je sam uporno bez

Markacisti »Mosora« na Mosoru

foto: Neda Korda

VMD
Travel Agency

Nehajska 61, 10000 Zagreb
tel. 01-363 88 40 • e: vmd@open.hr

AVIO KARTE ZA VAŠE EKSPEDICIJE

Organiziramo za Vas u 2002

TEČAJ TURNOG SKIJANJA	velj/ožu
KILIMANJARO+Mt. KENYA	veljača
Mt. KINABALU, BORNEO	siječanj
KORZIKA	lipanj
ELBRUS	srpanj

Za detaljne programe

**nazovite, pište, navratite... ili
posjetite www.vmd.hr**

Organizator putovanja i vodič:

VLADIMIR MESARIĆ DADO

instruktor alpinizma, instruktor Gorske službe
spašavanja i gorski vodič s medunarodnom licencom

odustajanja, iako poput pustinjaka, ali duše zaljubljene u Mosor. I tako godinama. On sada, kako kaže njegov veliki priatelj i vrijedni član naše skupine, markira neke nebeske Mosore i raduje se našoj aktivnosti.

Od početnih 13 sada brojimo 25 članova i to ne samo brojkom, nego 25 aktivnih, vrijednih članova. Iza nas ostaju markirane i pročišćene staze našeg dragog Mosora, Dinare, Velebita, Kijevskog Bata, Omiške Dinare. Naši međuljudski odnosi su na visini i za primjer drugim sekcijama, pa su zato naše akcije brojne, radišne, uredne i nadasve vesele. Svi smo ponajprije zaljubljenici Mosora, ali ne odbijamo pomoći drugim društvima, dapače - ponosni smo na markiranje Dinare, a posebno na markiranje najstrožeg rezervata u Nacionalnom parku Sjeverni Velebit, gdje smo markirali Hajdučke kukove.

Želimo poručiti svim markacistima u Hrvatskoj da pokušaju slijediti naš primjer, jer je dobar. Samo uvažavanje, poštivanje i disciplina, može ovako brojnu ekipu držati na okupu. Naše uredne markacije poput crveno bijelih cvjetova obilježavaju putove i staze zaljubljenika u planine i zovu »Dođite posjetite naš Mosor, Hajdučke kukove, predivni Kijevski Bat, našu prelijepu ponosnu Dinaru«.

Anka Perićić

HRVATSKI
PLANINAR

SPELEOLOGIJA

PRVENSTVO HRVATSKE U SPELEOLOŠKOJ ORIJENTACIJI

Speleološki odsjek HPD »Mosor« je prvenstvo upriličio od 19. do 21. listopada 2001. godine na području sela Cetine kod Kijeva. Natjecateljski dio održan je u dva kruga, u dvije skupine, na dvije lokacije i u tri špilje (Rudelića špilja, Mala Rudelića špilja i Gospodska špilja).

Nastupilo je 19 ekipa iz 7 udruga i to: »Željezničar«, »Velebit«, »Dubovac«, »Sv. Mihovil«, »Split« i »Mosor« te JK »Bakla« iz Slovenije, ukupno 38 natjecatelja u dobi od 16 do 54 godine. Ekipе su startale u razmaku od 10 minuta. Natjecanje je uspješno završilo 13 ekipa, a samo je 5 ekipa pronašlo svih 10 kontrolnih točaka. Ekipе su u podzemlju provele ukupno od 3⁰³ do 6⁰² sati. Prvenstvo je popraćeno foto, dia i video snimanjem. Sudionici su slobodno vrijeme

iskoristili za obilazak prirodnih i povijesnih znamenitosti (Špilja Kotluša, vrelo Glavaš, crkva Svetog Spasa i dr.).

Održavanje ovog natjecanja pomogli su Grad Split, Zajednica tehničke kulture, Komisija za speleologiju HPS, Jama Baredine, »Linde plin« Karlovac i »Dalmacija« Dugi Rat. Organizator, SO HPD »Mosor« svima se zahvaljuje.

Konačni poretk pet prvoplasiranih ekipa:

1. D. Basara i A. Maradin, SO »Dubovac«	3 ⁰³
2. J. Petričević i M. Čepelak, SO »Velebit«	3 ³³
3. V. Hrdlička i M. Glušević, SO »Mosor«	3 ³⁴
4. M. Uročić i M. Bombardelli, SO »Željezničar«	3 ⁴⁶
5. E. Mandelc i T. Vlašić, JK »Bakla«	3 ⁴⁹

I. T. Marinov

ODRŽAN 26. DAN SLAVONSKIH PLANINARA

Dan slavonskih planinara održan je na Dilju u šumi Grabovac kod Garčina 6. i 7. listopada 2001. Uz Slavonski planinarski savez, skup je organiziralo HPD »Tikvica« iz Županje. Iako su pedesetak kilometara udaljeni od mjesta održavanja, županjskim planinarama Ivanu Kristiću i Vladi Matanoviću nije bilo teško dan prije postaviti kamp s pokretnom kuhinjom koja je sutradan zadovoljila jelom i pićem oko 450 okupljenih planinara i gostiju.

Svi su svoje zadatke obavili besprijeckorno, od stola s propagandnim materijalom za koji se brinula Biserka Zorić, do vodiča koje je predvodio mladi planinar Tomislav Juzbašić, zajedno s još mladim Markom Zorićem i Igorom Matanovićem. Za smijeh gostiju bila je zadužena Emilija Marković, a sve je to fotografski ovjekovječio Josip Nikolić. Za dobar ugođaj poslije laganog hoda po brdu Gardunu pobrinuli su se tamburaši braće Juzbašić iz Bošnjaka.

Skupu se odazvalo sedamnaest planinarskih društava iz Slavonije (od ukupno dvadeset), PD »Čičak« iz Orašja u BiH, Ekološka udruga »Lijepa naša« iz Županje i gosti iz HPD »Dugi vrh« Varaždin. Varaždince je predvodio mr. Milivoj Rihtarić. Dan prije gosti su posjetili izložbu gljiva u Slavonskom Brodu, a zatim se popeli na vrh Čardak (421 m). Dan je bio lijep i sunčan, kao naručen za ovakav skup na otvorenom. Rastajali smo se s rečenicom: »Vidimo se dogodine u Orahovici.«

Berislav Tkalač

Dan slavonskih planinara foto: Berislav Tkalač

OSNOVANO PLANINARSKO DRUŠTVO U VINKOVCIIMA

Poslije 45 godina bez planinarskog društva, u Vinkovcima je osnovano PD »Dirov brijege.«

Prvo planinarsko društvo u Vinkovcima osnovano je još daleke 1929. godine. Drugi je put društvo osnovano 1953. godine, no njegov je rad zaustavljen 1956. godine. Poslije nekoliko ponovljenih inicijativa za osnivanjem, dana 19. lipnja 2001. održana je osnivačka skupština novoga društva koje je dobilo ime »Dirov brijege.« Ime potječe od naziva jednog uzvišenju u dijelu Vinkovaca koji se zove Krnjaš, a visoko je 94,4 m.

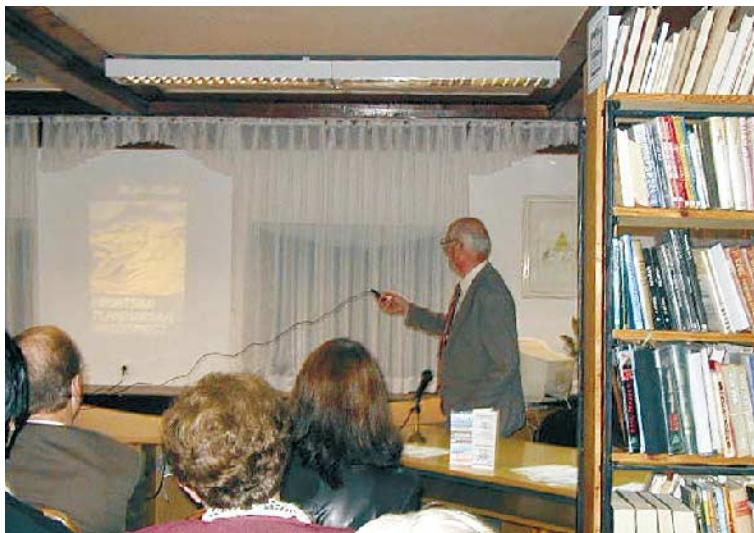
Skupština je održana u Tehničkoj školi »Ruđer Bošković« u Vinkovcima. Uz nazočnost petnaestak budućih planinara, za predsjednika je izabran Danijel Mustafić, za tajnika Krešimir Buzor, a za blagajnika Dražen Janković. Društvo danas broji 23 člana i već je ostvarilo nekoliko društvenih izleta.

Berislav Tkalač

TEČAJ ZA VODIČE U PS PGŽ

Nakon nekoliko godina ponovo je organiziran tečaj za vodiče društvenih izleta u organizaciji Planinarskog saveza Primorsko-goranske županije. Održan je tijekom listopada u Tuku kraj Mrkoplja, a uspješno ga je završilo 24 planinara iz sedam društava s područja Primorsko-goranske županije. Unatoč bogatoj satnici tečajci su s velikim zanimanjem i entuzijazmom odradili cijeli tečaj zbog primjerene kombinacije teoretskih sadržaja i praktičnih vježbi u prirodi. Dobrom ugođaju na tečaju značajan doprinos su dali ljubazni domaćini i domar pl. doma »Bijele stijene«. Nakon ovog tečaja planinarska društva »Kamenjak« iz Rijeke, »Strilež« iz Crikvenice, »Lisina« iz Matulja, »Knezgrad« iz Lovrana, »Petehovac« iz Delnice, »Vršak« iz Brod Moravica i »Bijele stijene« iz Mrkoplja obogaćena su novim vodičima koji će kvalitetnije i sigurnije voditi izlete u svojim društвima. Naravno da ovaj tečaj i dobivanje značke vodiča društvenih izleta ne smije biti kraj njihove edukacije. Zbog toga je u planu oživljavanje rada Stanice vodiča društvenih izleta Primorsko-goranske županije, koja bi uz potporu HPS-a bila nositelj svih aktivnosti vodičke službe na području Županije.

Nedjeljko Lujic

Predavanje o planinarskoj književnosti

PLANINARSKA IZLOŽBA UZ MJESEC HRVATSKE KNJIGE

Povodom Mjeseca hrvatske knjige, od 19. do 29. listopada HPD »Zrin« je u suradnji s Knjižnicom i čitaonicom Hrvatskog doma u Petrinji organiziralo izložbu »Hrvatska planinarska književnost«. Autor izložbe Đuro Priljeva želio je u mjesecu knjige petrinjskoj javnosti pozornost usmjeriti na planinarsku književnost kao posebnu granu nacionalne književnosti, koja je široj javnosti manje poznata i nepravedno zapostavljena. Izložba, prostorno i uvjetno ograničena na četrdesetak naslova, predstavila je hrvatsku planinarsku beletristiku, stručnu literaturu, dnevниke i vodiče. Izložene knjige dijelom su iz fundusa »Planinarstvo, prirodne ljepote i ekologija«, koji je HPD »Zrin« u suradnji sa knjižnicom utemeljilo 3. svibnja ove godine, a dijelom iz privatne zbirke autora izložbe.

Izložba je otvorena predavanjem dr. Željka Poljaka, koji je pružio cijelovit uvid u temu. I uistinu, pred šezdesetak pozornih slušatelja, uglavnom učitelja nastavnika i profesora petrinjskih osnovnih, srednje i Višoke učiteljske škole, te nekolicine planinara, koji su jedva stali u prostor knjižnice, dr. Željko Poljak je održao predavanje izloživši razvoj planinarske književnosti od Petra Zoranića do naših suvremenika. Pokazavši pri tome naslovnice svih značajnijih djela i portrete njihovih autora. Posebno je pridobio naklonost publike osvrnuvši se tijekom predavanja na nekolicinu Petrinjaca koji su svojim radom doprinijeli našoj planinarskoj književnosti.

Da su tema izložbe i predavanje dobro odabrani pokazalo se tijekom domjinka kada se prisutni pre-

davača obasipali brojnim pitanjima. Čini se da su najbrojnija bila ona o znamenitim sugrađanima o kojima se uglavnom u gradu mnogo zna no predavač je otkrio njuhovu novu, većini nepoznatu stranu.

Duro Priljeva

POVEZALO IH MARTINJE

Dan Sv. Martina 2001. godine pao je u nedjelju. To je omogućilo velikom broju slavonskih planinara, među kojima su prednjačili Osječani, da se u velikom broju okupe na tradicionalnom Martinjskom izletu u Kutjevu. Njima su se pridružili članovi

foto: Đuro Priljeva

HPD »Kapela« iz Zagreba, te gosti iz BiH, članovi PD »Željezara« iz Zenice i planinarskog društva u osnutku iz Prozora i Rame. Tu su bili i studenti Požeškog veleučilišta, predvođeni svojim nastavnicima i rektorom, prof. dr. Stjepanom Mađarom.

Poslije ugodne šetnje padinama Krndije novom stazom, pred Kutjevačkim podrumom je sudionike izleta i okupljene mještane pozdravio Ante Pavković, načelnik kutjevačke općine. Poslije »krštenja« mošta u mledo vino, održan je kulturno-zabavni program u kojem su nastupili vokalna solistica Marija Pavković-Snaša uz glazbeni sastav »Mladi šest« iz Đakova, folklorna skupina »Poljadija« iz Grabarja i tamburaški sastav učenika Osnovne škole »Zdenko Turković« iz Kutjeva. Na jelovniku je i ovaj puta bio pečeni vol s ražnjom, a sudionici izleta su mogli, uz stručno vođenje, razgledati Kutjevački vinski podrum.

Ovaj izlet organiziralo je HPD »Sokolovac« iz Požege, uz suradnju Općine Kutjevo, Udruge vinograda i vinara Kutjevo te tvrtke »Kutjevački podrum«.

Ivan Jakovina

BJELOVARCI NA DOLOMITIMA

Članovi HPD »Bilogora« iz Bjelovara ostvarili su sedmodnevno putovanje u talijanske Dolomite. Kamp je bio u poznatom talijanskom zimovalištu Madonna di Campiglio. Zanimljiv program privukao je velik broj planinara iz Bjelovara, Koprivnice, Daruvara i drugih mesta. Voda puta bio je Zvonko Čamilović.

Ove godine u planu je putovanje u Chamonix s usponom na vrh Europe Mont Blanc (4810 m).

Anto Lončarić

KALENDAR PLANINARSKIH AKCIJA U 2002.

SIJEČANJ

- 6. 1. **Novogodišnji susret na Kleku**, org.: HPD »Klek« Ogulin, info: Franjo Petrušić, 047/531-206 i 098/827-737
- 12. 1. **Planinarska noć**, org.: HPD »MIV« Varaždin, info: Jasna Peršić, tel. 042/232-377
- 13. 1. **Memorijalni pohod »Slobodan Ravlić«, Biokovo**, org.: HPD »Biokovo« Makarska, info: Drago Erceg, tel. 021/616-142 i 098/225-852
- 20. 1. **4. Vincekov pohod, Medimruje**, org.: PD »Bundek« Mursko Središće, info: Zlatko Bahun, tel. 040/543-543 (poslije 17 sati), e-mail: bundek@yahoo.com ili zlatko.bahun@ck.hinet.hr
- 20. 1. **Zimski uspon na Viševicu**, org.: PD »Strilež« Crikvenica, info: tel. 051/785-235 i 051/242-714

VELJAČA

- 2. - 3. 2. **Zimski pohod putevima Ante Rukavine i Ante Vujnovića**, org.: HPD »Stanko Kempny« Zagreb i PD »Željezničar« Gospić, info: Tomislav Pavlin, tel. 01/61-40-016
- 9. 2. **Korakom do Galženjaka i Kapelščaka**, org: PD »Stubaki« Stubičke Toplice, info: Branko Balaško, tel. 049/282-561 i 098/205-001, e-mail: branko.balasko@kr.hinet.hr
- 14. 2. - 2. 6. **Planinarska škola**, org. HPD »Stanko Kempny« Zagreb i PD »Scout« Samobor, info: Tomislav Pavlin, tel. 01/61-40-016
- 16. 2. **3. zimski uspon na Bjelolasicu**, org.: HPD »Bijele stijene« Mropalj, info: tel. 051/830-393, e-mail: stanislav.horacek@hi.hinet.hr
- 16. - 17. 2. **Tradisionalni planinarski bal Dalmacije**, org.: PD »Malačka-Donja Kaštela« Kaštel Stari, tel. 021/230-755 i 091/528-29-49

OŽUJAK

- 2. 3. **Obilazak pl. puta »Kolijevkom hrvatske državnosti**, org.: HPD »Ante Bedalov« Kaštel Kambelovac, info: Josip Peša, tel. 021/221-402

**Međunarodna godina
PLANINA**

- 7.-10. 3. **Izložba PD »Tuhobić« u Rijeci**, org.: PD »Tuhobić« Rijeka, info: tel. 051/218-781, info: tel. 437-817
- 21. - 24. 3. **Međunarodno predstavljanje šetnica i planinarskih staza otoka Lošinja**, org.: PD »Osorščica« Mali Lošinj, info: tel. 051/661-189 i 661-103 (Jadranka d.d.)

TRAVANJ

- 3. 4. - 2. 6. **Planinarska škola**, org: HPD »Zagreb-Matica«, info: tel. 01/48-10-833, e-mail: zg-matica@inet.hr
- 6. 4. **Planinarski maraton Mosor 2002.**, org.: HPD »Ante Bedalov« Kaštel Kambelovac, info: Josip Peša, tel. 021/221-402
- 7. 4. **Memorijalni pohod »Ronald Brown« na Stražišće**, org.: HPD »Dubrovnik«, info: Mirjana Karaman, tel./fax. 020/357-535, e-mail: mirjana.karaman@du.hinet.hr
- 13. - 14. 4. **»Otklonimo smeće - zasadimo cvijeće«, Kozjak**, org.: PD »Malačka«, info: Ivica Gruica, tel. 021/231-914
- 20. 4. **Otvorenie i obilazak Poučnog puta »Ante Frua«**, org.: HPD »Kamenar« Šibenik, tel. 022/215-914, 022/216-301, 022/334-077
- 20. 4. **Tragom prvog izleta PD »Nikola Tesla«**, org.: PD »Ericsson - Nikola Tesla« Zagreb, info: Damir Kuzmanić, tel. 091/529-20-75
- 20. - 21. 4. **Izložba »Flora planinskog zaleda Rijeke«**, org: PD »Tuhobić« Rijeka, info: tel. 051/218-781 i 051/437-817
- 21. 4. **Proljeće na Bilogori**, org. HPD »Bilogora« Bjelovar, info: Zvonimir Čamilović, tel. 043/232-923 i Đuro Gustović, tel. 043/231-025

- 21. 4.** **Obilazak Podunavskog pješačkog puta Aljmaš - Erdut**, org: HPD »Zanatlija« Osijek, info: tel. 098/88-99-22, e-mail: hpd-zanatlija@os.hinet.hr
- 28. 4.** **Transverzala »Maslina«, otok Iž**, org. HPD »Platak« Rijeka, info: tel. 051/335-637
- 28. 4.** **Skup mladih planinara Dalmacije »Oda proljeću«**, org: PD »Imber-Mosor« Omiš, info: tel. 021/863-357, 091/53-71-042, e-mail: pdimber@hotmail.com
- 28. 4 - 1. 5. Prvovibanjski izlet građana na Ivanšićevu**, org: HPD »Ivančica« Ivanec, info: tel./fax. 042/781-390

SVIBANJ

- 4. - 5. 5.** **Dani PD »Malačka-Donja Kaštela«**, org.: PD »Malačka-Donja Kaštela« Kaštel Stari, info: Ivica Čubrilo, tel. 021/230-149
- 5. 5.** **Uspon žena na Mosor**, org. HPD »Mosor« Split, info: Ivan Bućan, tel. 098/571-888
- 18. 5.** **»Kalnik 2002.«**, org.: HPD »Kalnik« Križevci, info: Edo Lješčanin, tel. 043/887-246
- 19. 5.** **116 godina planinarstva na Lošinju**, org: PD »Osorščica« Mali Lošinj, info: tel. 051/661-189 i 661-103 (Jadranka d.d.)
- 19. 5.** **Tradicionalni uspon na Biokovo**, org: HPD »Biokovo« Makarska, info: Drago Erceg, tel. 021/616-142 i 098/225-852
- 19. 5.** **Pješačenjem do zdravlja**, org: PD »Strikež« Crikvenica, info: tel. 051/785-235 i 051 242-714

- 30. 5. - 2. 6. USPON NA DINARU**, org. Hrvatski planinarski savez, info: tel. 01/48-24-142 i 01/48-23-624, e-mail: hps@zg.tel.hr
- 29. 5. - 2. 6. Od Dinare do Čvrsnice**, HPD »Stanko Kempny« Zagreb, Tomislav Pavlin, tel. 01/61-40-016
- 30. - 31. 5. Orijentacijsko natjecanje »30. trofej Tuhobić«**, PD »Tuhobić« Rijeka, info: tel. 051/218-781 i 051/437-817

LIPANJ

- 2. 6.** **8. susret planinara pjesnika, Sovsko jezero na Dilj gori**, org: PD »Dilj gora« Slavonski Brod, info: Karlo Frančesko 035/410-338 i Josip Činkl, tel. 035/410-338
- 8.-9. 6.** **Skup ljubitelja Gorskega kotara »Dani bazge«, Javorova kosa**, org: PD »Višnjevića« Ravna Gora, info: Turistički ured Ravna Gora, tel./fax. 051/818-351, e-mail: tzoravna-gora@ri.hinet.hr
- 9. 6.** **Susret planinara sjeverozapadne Hrvatske, Konjščina, povodom 20. obljetnice društva**, org.: HPD »Gradina« Konjščina, info: Darko Domišlanović, info: 049/465-060 i Alojz Kraljec, tel. 049/465-036
- 9. 6.** **Dan PD »Naftaplin«, Risova jazbina, Medvednica**, org.: PD »Naftaplin«, Zagreb, info: tel. 01/6301-742
- 15. 6.** **Otvorenie romarskog puta Sv. Gaudenta na Lošinju**, org.: PD »Osorščica« Mali Lošinj, info: tel. 051/661-189 i 661-103

Dan hrvatskih planinara ove godine na Učki (16. i 17. rujna)

15.-16. 6. Proslava 50. obljetnice HPD »Milengrad«, org.: HPD »Milengrad« Budinčina, info: tel. 049/479-327

25. 6. Dan državnosti, org. Grad Kaštela i PD »Malačka-Donja Kaštela« Kaštel Stari, info: Ivan Burilović, tel. 021/233-016 i 091/527-33-20

30. 6. Ivanje na Ivanščici, org: HPD »Ivančica« Ivanec, info: tel./fax. 042/781-390

?? . 6. »U susret zdravlju«, Lepoglava - Ravna gora, org: PD »Pusti duh« Lepoglava, info: Damir Kužir, tel. 098/806-370

SRPANJ

7. 7. Susret planinara u Gornjem Međimurju, org: HPD »Međimurje« Čakovec, info: M. Bistrović, tel. 040/310-955 i B. Trabe, tel. 091/50-49-566

13. 7. »Plodovi gorja - Dan borovnica« na Javorovoj kosi, org: PD »Višnjevica« Ravna Gora, info: Turistički ured Ravna Gora, tel./fax. 051/818-351, e-mail: tzo-ravna-gora@ri.hinet.hr

13. - 14. 7. Memorijalni skup »Ivica Plazonić« na Čvrsnici, org. PD »Malačka-Donja Kaštela« Kaštel Stari, info: Ivica Čubrilo, tel. 021/230-149

21. 7. Dan Brodskih planinara, pl. kuća »Pljuskara« na Dilj gori, org: PD »Dilj gora« Slavonski Brod, info: Marica Vujnović, tel. 035/449-400 i Mijo Šoš, tel. 035/265-439

28. 7. Pohod »Kretanje - zdravlje«, Ivanščica, org: HPD »Ivančica«, Ivanec, tel./fax. 042/781-390

KOLOVOZ

15. 8. Planinarsko hodočašće Gospi od Rujna, org: HPD »Stanko Kempny« Zagreb, info: Tomislav Pavlin, tel. 01/61-40-016

18. 8. Hodočašće na Božji studenac na Javorovoj kosi, org: PD »Višnjevica« Ravna Gora, info: Turistički ured Ravna Gora, tel./fax. 051/818-351, e-mail: tzo-ravna-gora@ri.hinet.hr

RUJAN

2-3. 9. Dan planinara MIV-a, org: HPD »MIV« Varaždin, info: Rudica Perši, tel. 041/311-191

14. - 15. 9. Dan planinara Platka, Platak, org. HPD »Platak«, info: tel. 051/335-637

16. - 17. 9. DAN HRVATSKIH PLANINARA NA UČKI, org.: Hrvatski planinarski savez i PD »Kamenjak« Rijeka, info: HPS, tel. 01/48-24-142 i 01/48-23-624, e-mail: hps@zg.tel.hr

22. 9. Dan planinara HPD »Zanatlija«, org: HPD »Zanatlija« Zagreb

23. 9. Dan planinara HPD »Zagreb-Matica«, org: HPD »Zagreb-Matica«, info: tel. 01/48-10-833, e-mail: zgmatica@inet.hr

23. 9. Dan HPD »Železna gora«, org: HPD »Železna gora« Čakovec

LISTOPAD

13. 10. Dan planinara PD »Osorščica«, org: PD »Osorščica« Mali Lošinj, info: tel. 051/661-189 i 661-103

13. 10. Gljivarski vikend, org: PD »Strilež« Crikvenica, info: tel. 051/785-235 i 051 242-714

?? . 10. Kestanijada i obilazak staze Gordana Lederera, org: PD »Medveščak«, Zagreb

STUDENI

3. 11. U zavičaju knezova bribskih: Bribirska glavica - Zečevo - Ostrovica, org. HPD »Kamenar« Šibenik, tel. 022/215-914, 022/216-301, 022/334-077

17. 11. Memorijalni pohod od Strinčijere do Bosanke, org: HPD »Dubrovnik«, info: Mirjana Karaman, tel./fax. 020/357-535, e-mail: mirjana.karaman@du.hinet.hr

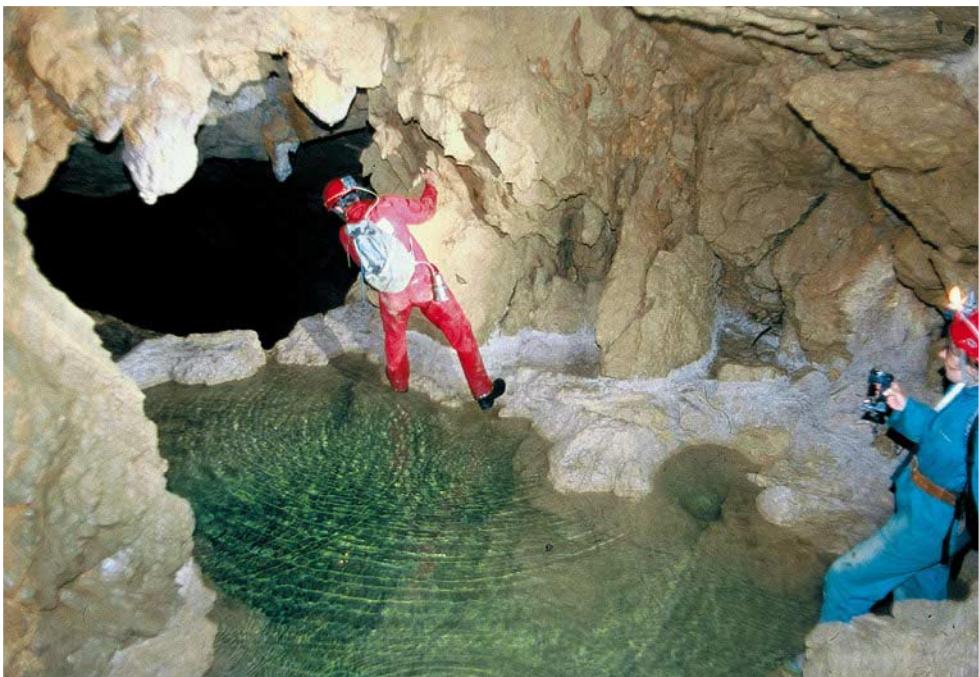
PROSINAC

14. 12. Planinarska noć u Međimurju, org: HPD »Međimurje« Čakovec, info: M. Bistrović, tel. 040/310-955 i B. Trabe, 091/50-49-566

15. 12. Pohod »Fokinom stazom 1991«, Pakrac - Omanovac, org: PD »Psunj« Pakrac, info: Borislav Černi, tel. 034/411-424, e-mail: pdpsunj@net.hr

26. 12. Uspon na Sniježnicu - tragom prvog izleta, org: HPD »Dubrovnik«, info: Mirjana Karaman, tel./fax. 020/357-535, e-mail: mirjana.karaman@du.hinet.hr

?? . 12. Izložba fotografija, org. HPD »Mosor« Split, info: Sonja Nikolin, tel. 098/18-40-440

Špilja F2 Rude, foto: Vlado Božić

PANTONE®
COLORS

CHROMOS

Tvornica grafičkih boja Samobor - Hrvatska

CHROMOS

Printing Ink Factory Samobor - Croatia